

Západočeská univerzita v Plzni
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HISTORIE

HISTORIE BLATENSKA
DIDAKTICKÁ APLIKACE VE VLASTIVĚDĚ NA 1. STUPNI ZŠ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Romana Jedličková
Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: PaedDr. Helena Východská
Plzeň, 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne.....

.....
vlastnoruční podpis

Na tomto místě bych také chtěla poděkovat vedoucí mé diplomové práce PaedDr. Heleně Východské za metodické vedení práce, podporu, cenné rady a podněty k přemýšlení při zpracování této diplomové práce.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta pedagogická

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Romana JEDLIČKOVÁ**
Osobní číslo: **P14M0024K**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Název tématu: **Historie Blatenska - Didaktická aplikace ve vlastivědě na 1. stupni ZŠ**
Zadávací katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- Autorka shromáždí dostupnou literaturu a prameny k vytčenému tématu.
- Autorka zpřehlední historii Blatenska od pravěku po současnost a to s ohledem na využití ve vyučování vlastivědy.
- Autorka vybere 3 hodnotné kulturně historické památky vybraného regionu a podá jejich podrobný popis.
- Autorka navrhne didaktické aktivity pro využití ve vlastivědě s námětem historie výše uvedených míst.

Rozsah grafických prací: **Fotografie, plánky**

Rozsah pracovní zprávy: **115 stran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

- **TOUFAR, Pavel. Od Blatné k Otavě. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. SBN 80-86231-38-0.**
- **ČERVENKA, Vladimír. Šlechtické rody Blatenska. Blatná: Svazek obcí Blatenska, 2011. ISBN 978-80-87603-00-0.**
- **WALDHAUSER, Jiří. Keltské Čechy. 1. vydání. Praha: Academia, 2012. ISBN 978-80-200-2119-9.**
- **SEKERA, Jiří. Rybníky na Blatensku. 1. vydání. Blatná: Jiří Sekera, 2000.**

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Helena Východská

Katedra historie

Datum zadání diplomové práce:

6. října 2014

Termín odevzdání diplomové práce:

30. června 2016

Doc. PaedDr. Jana Coufalová, CSc.

děkanka

PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.

vedoucí katedry

V Plzni dne 7. října 2014

OBSAH

OBSAH.....	6
ÚVOD.....	7
1 VODNÍ HRAD BLATNÁ.....	13
1.1 HISTORIE	14
1.2 GALERIE RODŮ PŮSOBÍCÍCH NA OBJEKTU	20
1.3 POVĚSTI	21
1.4 OSOBNOSTI BLATENSKA.....	24
1.5 DIDAKTICKÁ AKTIVITA	27
2 RYBNÍKY NA BLATENSKU	45
2.1 HISTORIE RYBNÍKŮ	47
2.2 KULTURA A RYBNÍKY	51
2.3 VÝLOVY RYBNÍKŮ	52
2.4 POVĚSTI.....	54
2.5 DIDAKTICKÁ AKTIVITA	57
3 KELTSKÁ SVATINĚ.....	75
3.1 DĚJINY KELTŮ V ČECHÁCH	77
3.2 KDO BYLI KELTOVÉ	78
3.3 ARCHEOLOGICKÉ POZNÁNÍ SÍDEL KELTŮ	79
3.4 HMOTNÁ KULTURA	79
3.5 DIDAKTICKÁ AKTIVITA	81
ZÁVĚR.....	105
SEZNAM LITERATURY	107
SUMARRY	111
SEZNAM OBRÁZKŮ	113

ÚVOD

Mikroregion Blatensko se nachází v severozápadní části Jihočeského kraje, v bývalém okrese Strakonice. Sousedí s Plzeňským a Středočeským krajem. Mikroregion Blatensko se rozprostírá na ploše 342,34 km² a sdružuje 32 obcí.

Mikroregion Blatensko vznikl v roce 1998. Vznikl s cílem prosazovat potřeby a zájmy jednotlivých obcí a zajistit rozvoj celého mikroregionu a to v oblasti cestovního ruchu, cykloturistiky a navazující infrastruktury, ochrany životního prostředí, školství, zdravotnictví, kultury, zabezpečování správy veřejného pořádku, veřejné zeleně a veřejného osvětlení, a další.

Pod pojmem Blatensko je možno si představit mnoho veličin. Jsou to ale především obce sdružené v mikroregionu EU Blatensko.¹

Blatensko nabízí celou řadu zajímavostí, které stojí za to vidět. Do malebné krajiny jsou zde zasazeny kostely, kaple, boží muka, hrady, zámky i drobná venkovská sídla šlechty, starobylé mlýny, četné rybníky, památné stromy, kameny.

Kouzlo zdejší krajiny a českého venkova již dávno objevily generace umělců a inspiraci tu na svých toulkách našli například malíři Julius Mařák, Josef Mánes, Mikoláš Aleš, Stanislav Lolek a mnoho dalších.

Neodmyslitelnou součástí Blatenska jsou typická oblá návrší s roztroušenými žulovými kameny a většími balvany. Vznik kamene se vysvětluje postupným zvětráváním horniny.² Žula vyvřela v mladších prvohorách,

¹ Blatná – části: Blatenka, Blatná, Čekanice, Drahejnický Málkov, Hněvkov, Jindřichovice, Milčice, Řečice, Skalčany; Bělčice – části: Bělčice, Hostišovice, Podruhlí, Tisov, Újezdec u Bělčic, Záhrobí, Závišín; Bezdědovice – části: Bezdědovice, Dobšice, Paštiky; Bratronice – části: Bratronice, Katovsko; Březí; Buzice – části: Buzice, Buzičky, Václavov; Čečelovice; Doubravice – části: Doubravice, Nahošín; Hajany; Hlupín; Hornošín; Chlum; Chobot – části: Chobot, Újezd u Skaličan; Kadov – části: Kadov, Lnářský Málkov, Mračov, Pole, Vrbno; Kocelovice; Lažánky; Lažany; Lnáře – části: Lnáře, Zahorčice; Lom – části: Lom, Míreč, Lom – Neradov; Mačkov; Mečichov; Myštice – části: Kožlí, Laciná, Myštice, Střížovice, Svobodka, Vahlovice, Výšice; Předmíř – části: Metly, Předmíř, Řiště, Zámlyní; Radomyšl – části: Domanice, Láz, Leskovice, Podolí, Radomyšl, Rojice; Sedlice – části: Důl, Holušice, Mužetice, Němčice, Sedlice; Škvořetice – části: Pacelice, Škvořetice; Tchořovice; Třebohostice – části: Třebohostice, Zadní Zborovice; Uzenice; Uzeničky – části: Černívsko, Uzeničky; Velká Turná; Záboří.

² <http://www.kadov.net/cs/turistika/pamatne-kameny/R17-A303/> (staženo: 12.1.2015)

v geologické éře dlouhé asi 330 milionů let³ v nadloží starohor a v podloží druhohor jako velké hlubinné těleso při horotvorném pochodu. Mnoho skalek sice zásluhou místních kameníků zmizelo ze zemského povrchu, ale například v okolí obce Kadov dodnes nalezneme několik zajímavých skalních seskupení.

Blatensko je však především kraj rybníků. Řeka Lomnice a její přítoky napájí bezpočet z nich a navíc jsou propojeny důmyslným systémem umělých stok a spojek. První rybníky se stavěly na místech močálů už ve 14. století, v 16. století doplnil známý renesanční rybníkář Jakub Krčín z Jelčan⁴ a na Sedlčanech zdejší rybníční soustavu o další.

Blatensko je samozřejmě bohaté i na kulturní památky, které odráží historický význam regionu. Nejdůležitějším centrem se stala Blatná ležící na křižovatce obchodních stezek z Písku do Plzně a ze Strakonice do Prahy. Její jméno je odvozeno od močálovitých blat, které obklopovaly tehdejší tvrz. Pro pány z Rožmitálu se stala Blatná rodovým sídlem. Tento mocný rod se do historie zapsal v 15. století například tím, že Jaroslav Lev z Rožmitálu⁵ vedl mírové poselstvo po dvorech tehdejších křesťanských panovníků a jeho sestra Johanka se provdala za Jiřího z Poděbrad a stala se českou královnou.

Vodní hrad byl v průběhu staletí přestavován na pohodlný zámek obklopený rybníkem a rozlehlým anglickým parkem s dančí oborou. Zámek je dnes navrácen rodu Hildprandtů z Ottenhausenu⁶ a je veřejnosti nadále přístupný. Nejcennější místností je Zelená světnice ve věži blatenského zámku vyzdobená gotickými malbami.

Blatenský zámek patří k filmaři nejvyhledávanějším lokalitám a jako takový si zahrál v řadě filmů a pohádek. Šíleně smutná princezna, patřící k perlám české kinematografie, tady vznikla už před čtyřiceti lety, v roce 1967. O dva roky dříve tu filmaři natáčeli Bílou paní a v roce 2007 využila česká režisérka Jitka Němcová Blatnou a její okolí jako kulisu pohádky Křišťálek meč.

³ SEKERA, Jiří, KURZ, Jan. *Čertovy kameny na Blatensku*. 1. vydání. Příbram: PBTisk, s.r.o., 2011. 51 s., s. 2.

⁴ <http://www.dilarozmberku.12-web.cz/a-7-jakub-krcin-z-jelcan.html> (staženo: 12.1.2015)

⁵ TOUFAR, Pavel. *Od Blatné k Otavě*. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. 431 s. ISBN 80-86231-38-0. s. 78.

⁶ HEBER, František Alexandr. *České hrady, zámky a tvrze*. 1. vydání. Praha: Argo, 2008. 368 s. ISBN 978-80-7203-895-4. s. 4.

Další přístupný zámek najdeme v nedalekých Lnářích. Původní vodní tvrz byla přestavěna na renesanční zámek, vedle kterého nechali majitelé později postavit ještě barokní zámek a zřídit park. Donedávna sloužil zámek úřadu vlády, ale byl navrácen potomkům posledního majitele JUDr. J. A. Vaníčka a od roku 1999 je zpřístupněn. Unikátní jsou především zdejší nástěnné a stropní malby s výjevy z antické mytologie. Další menší nepřístupná šlechtická sídla si můžeme prohlédnout v několika malých blatenských obcích.

Původní gotické tvrže sice postupně nahradily pohodlnější zámky, ale z některých se staly sýpky a dochovaly se tak do současnosti. Nejlépe zachovanou gotickou vodní tvrzí je Buzický hrad u obce Buzice, kde dosud stojí mohutná kamenná obytná věž a dochovaly se i původní valy a příkop. Zachovalé renesanční tvrže najdeme i v Kadově a v Tchořovicích. Naopak tvrže ve Škvořeticích a v Poli nahradily renesanční zámky.

Zvláštní skupinou památek jsou církevní stavby. Pěkné gotické kostely stojí v Čejeticích, Záboří, Kadově, Blatné či v Bělčicích. Největší barokní perlou je poutní kostel sv. Jana Křtitele v Paštikách, který je považován za poslední stavbu českého barokního architekta K. I. Dienzenhofera.⁷ Kostel sv. Jakuba Většího v Sedlici už projektoval jeho žák Václav Antonín Jermář. K výrazným barokním památkám se počítá i klášterní kostel ve Lnářích a v současnosti zdevastovaný kostel Proměnění Páně v Pacelicích. Skrývá se v husté džungli na kopci Křesovec, z jehož svahu je pěkný rozhled po širokém okolí.

Takových rozhledových míst je na Blatensku několik. Téměř kruhový rozhled nabízí nová železná rozhledna Pětnice u Záboří na kótě Volyně, ze které se nám otevře pohled na modravé šumavské hřebeny i tmavé brdské lesy, pod nimiž se rozprostírá celé Blatensko. Krásné výhledy nabízí například i Mužetický vrch poblíž městečka Sedlice nebo výšina mezi Lnářským Málkovem a Čečelovicemi.

V mnoho vesnicích můžeme vidět pro jižní Čechy typické zděné statky s barokními, empírovými a klasicistními štíty. Trochu zapomenutá a odlehlá je

⁷ TOUFAR, Pavel. *Od Blatné k Otavě*. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. 431 s. ISBN 80-86231-38-0. s. 71.

zřícenina hradu Křikava⁸ nad rybníkem u obce Černívsko. Tento menší hrádek zanikl už během husitských válek, ale dochovaly se z něj dosud zbytky hranolové věže a dalších stavení a také hluboký příkop.

Při výběru zajímavých historických památek vyskytující se v této lokalitě jsem se zaměřila na hrad Blatná,⁹ rybníky na Blatensku¹⁰ a Keltskou svatyni¹¹ z okolí Bělčic u Blatné, které by mohly cílovou věkovou skupinu dětí nějak oslovit. Zvolila jsem objekty zajímavé z hlediska architektonického i historického - dějiště událostí, které se nějak významně zapsaly do historie tohoto kraje.

Význam regionální historie je velký, děti by měly znát historické místa, osobnosti a zajímavosti v místě ve kterém žijí. Cílem této diplomové práce je proto poskytnout učitelům vlastivědy na 1. stupni ZŠ metodický návod k didaktickým aktivitám, který prostřednictvím vybraných historických objektů seznámí děti s minulostí kraje v okolí Blatné a také s významnými událostmi a osobnostmi, které ovlivnily jeho vývoj. Touto prací jsem chtěla rozvíjet u žáků především kladný vztah k historickým památkám.

Text své diplomové práce jsem rozčlenila do tří kapitol, které jsem pojmenovala jako jméno hradu, rybníků a svatyně, na které je práce zaměřena.

V první části kapitoly je stručně popsána poloha místa, současný technický stav, původní architektonické provedení, majitel objektu, názvy rybníků a další zajímavosti.

V podkapitole s názvem Historie jsou shrnuty historické události, které měly dopad na vývoj památky a jejího okolí. Zachycuje příslušníky šlechtických rodů v rolích majitelů panství a jejich působení v kraji.

Další podkapitola má název Didaktická aktivita. Předpokladem pro její plnění je návštěva hradu, rybníků a svatyně. Jejich návštěvu můžeme naplánovat jako školní výlet, exkurzi nebo vycházku, v jejichž rámci je možné jednotlivé druhy činností realizovat přímo na místě.

⁸ TOUFAR, Pavel. *Od Blatné k Otavě*. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. 431 s. ISBN 80-86231-38-0. s. 51.

⁹ DAVID, Petr, SOUKUP, Vladimír. *1000 Hradů, zámků a tvrzí*. 1. vydání. Praha: Euromedia Group, k. s., 2009. 384 s. ISBN 978-80-242-2603-3. s. 297.

¹⁰ SEKERA, Jiří. *Rybníky na Blatensku*. 1. vydání. Příbram: PB tisk., 2000. 256 s., s. 7.

¹¹ SIBLÍK, Josef. *Blatensko a Březnicko*. 1. vydání. Blatná: GARN, 2014. 483 s., s. 110.

V každé kapitole se snažím vytvořit didaktický materiál historicky zábavnou formou, pro účely výuky na 1.stupni ZŠ. Ráda bych vzbudila zájem dětí o návštěvu těchto historických míst.

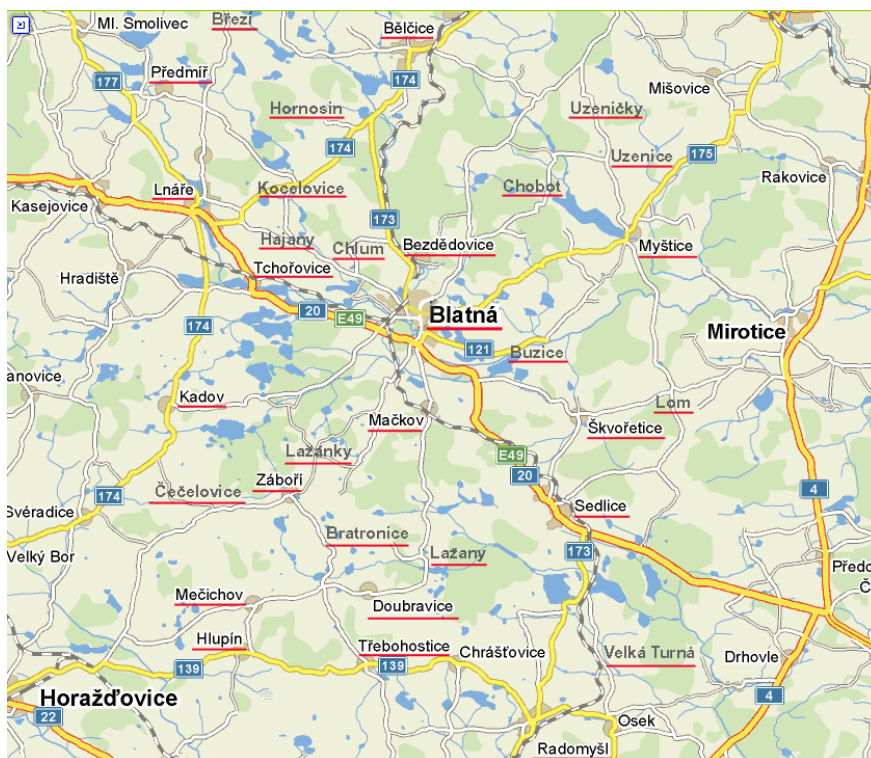
Při volbě praktických činností jsem se snažila o výběr takových aktivit, které by děti zaujaly a byly jim přístupné.

Didaktické činnosti zaměřené především na osvojení poznatků z oblasti historie se prolínají s ostatními vyučovacími předměty. U každého historického objektu je využito jiných mezipředmětových vztahů tak, aby bylo učení pro děti pestré a atraktivní. Zvolené činnosti respektují především zásadu názornosti a přiměřenosti sdělovaného obsahu. Ke vzdělávacímu cíli by měly děti dojít na základě vlastních zkušeností a poznatků. Závěr didaktické aktivity je věnován celkovému zhodnocení akce nejen ze strany učitele, ale i ze strany dětí.

Úkoly k didaktickým aktivitám byly vytvořeny v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem¹² a jsou zaměřeny na rozvíjení všech klíčových kompetencí v rámci vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, ze které naplňuje očekávané výstupy pro 1. období tematických okruhů Místo, kde žijeme a Lidé a čas. Uplatňované didaktické aktivity rovněž respektují okruhy průřezových témat. Prvním z nich je Osobnostní a sociální výchova. Z oblasti osobnostního rozvoje jsou zaměřeny především na rozvíjení schopnosti poznávání a kreativity. Sociální oblast je rozvíjena zejména v oblasti mezilidských vztahů, komunikace a kooperace.

Z použité literatury jsem nejvíce čerpala z publikace České hrady, zámky a tvrze od Františka Alexandra Hebera, kde byl historický i architektonický popis objektů nejpodrobnější. Dále je velmi přehledně napsaná kniha Od Blatné k Otavě od Pavla Toufara. Informace o rybníkářství jsem čerpala z knihy Rybníky na Blatensku, kterou napsal Jiří Sekera. Velice podrobně jsou popsány valy na Bělčicku v knize Keltské Čechy od Jiřího Waldhausera. Další hodnotný text, z něhož jsem čerpala, jsou České hrady, zámky a tvrze, kterou napsal Vladimír Brych a Jan Rendek. Ostatní díla, která jsem při své práci využila, mnohdy původní jen v detailech, v podstatě sledovala stejnou koncepci jako díla již výše zmíněná.

¹²<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy> (staženo: 2.1.2015)

Mapa Blatné a okolí s označenými členskými obcemi¹³

Kromě literatury jsem hledala i další zdroje informací. Provedla jsem samozřejmě terénní výzkum. Navštívila a prozkoumala jsem objekty a jejich okolí se zřetelem na možnosti provedení vhodných druhů didaktických aktivit a při té příležitosti jsem pořídila fotografický materiál. V muzeu Blatná, jsem získala mnoho cenných informací a materiálů k místu i regionu na základě hmotných pramenů.

¹³ <http://blatensko.cz/alt/mapa.htm> (staženo: 12.1.2015)

1 VODNÍ HRAD BLATNÁ

Vodní hrad Blatná se nachází ve stejnojmenném městě na Strakonicku v Jihočeském kraji, asi 60 kilometrů severně od Českých Budějovic. Leží v nadmořské výšce 439 metrů u řeky Lomnice,¹⁴ které dala současnou podobu řada zdejších potoků z blat.

Tento kraj jihovýchodně od Plzně je plný vody, stačí se podívat na mapu, která se modrá hladinami rybníků. Z této promáčené půdy, původně spíš mokřadel a bažin řečených blata,¹⁵ vystupoval odnepaměti nízký skalnatý pahorek, na němž vyrostlo panské sídlo. Jméno Blatná dostala osada a dřevěná tvrz podle bažin, v nichž byla na kamenném ostrůvku postavená.

Blatná patří nesporně mezi stavebně historicky nejhodnotnější a architektonicky nejvýznamnější vodní panská sídla u nás. Díky svému půvabu se stala jednou z nejvyhledávanějších lokalit pro natáčení filmů. Vznikla zde i oblíbená filmová pohádka Šíleně smutná princezna.

Tvrz se nacházela na významné obchodní stezce mezi Sušicí a Horažďovicemi. První dochovaná písemná zmínka je z roku 1235, kdy zde sídlil vladyka Vyšemír, který se v letech 1235 – 1237¹⁶ psal s přídomkem „ z Blatné, “ kdy byl postaven i románský kostelík, součást jeho sídla. Dřevěná tvrz byla později, ve 13. století, přestavěna na kamenný hrad, zbytky románské byly nalezeny v roce 1926. Mezi prvními majiteli ve 13. století byli Bavorové ze Strakonice.

Od roku 1391 byli majiteli Blatné jejich příbuzní páni z Rožmitálu. Na konci 14. století došlo k významné přestavbě hradu – původní dvorec byl stržen a nově byl vybudován kamenný palác s hranolovou věží v čele. Bylo upraveno i okolí na vodní příkop. Rožmitálové měli velmi dobré postavení u českého dvora, sestra Lva z Rožmitálu Johana byla manželkou krále Jiřího z Poděbrad. Jaroslav Lev z Rožmitálu vedl české diplomatické poselstvo, o němž vypráví

¹⁴ HEBER, František Alexandr. *České hrady, zámky a tvrze*. 1. vydání. Praha: Argo, 2008. 368 s. ISBN 978-80-7203-895-4. s. 3.

¹⁵ DAVID, Petr, SOUKUP, Vladimír. *1000 Hradů, zámků a tvrzí*. 1. vydání. Praha: Euromedia Group, k. s., 2009. 384 s. ISBN 978-80-242-2603-3. s. 297.

¹⁶ TOUFAR, Pavel. *Od Blatné k Otavě*. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. 431 s. ISBN 80-86231-38-0. s. 78.

první český cestopis „Z Čech až na konec světa“ od Václava Šaška z Bífkova. Ze svého putování si přivezl i inspiraci na přeměnu Blatné. Své nejlepší časy zažíval hrad v 15. století, kdy zde žil královský purkrabí Zdeněk Lev z Rožmitálu, jenž pod vedením proslulého stavitele Benedikta Rejta vybudoval z Blatné reprezentativní sídlo. Bohužel se při velkolepých přestavbách zadlužil a jeho syn Adam Lev musel hrad prodat.

Nakrátko získali Blatnou do vlastnictví Šternberkové, kteří ho prodali Janovi z Rozdražova, jehož syn nechal vybudovat rozsáhlý renesanční palác. Za třicetileté války byl přerušen rozkvět Blatné, hrad byl vypleněn. V pobělohorském období vymírá rod Rozdražovských po meči. V roce 1695 získal Blatnou na sto let uherský rod Serenyiů a s ním se zde začal uplatňovat nový umělecký a architektonický směr baroko. V roce 1798¹⁷ koupil hrad Karl Hildprandt z Ottenhausenu. Na přelomu 18. a 19. století byl původní hrad proměněn na zámek. Následně došlo k vybudování anglického parku na místě původní obory. Hildprandtové vlastnili zámek do roku 1948, kdy jim byl zkonfiskován. Dlouhá léta byl zámek kvůli rekonstrukci uzavřen. Po roce 1990 byl v rámci restitucí navrácen původním majitelům, baronka Kornelie Hildprandtová s dcerami se zde znovu usadila. Rodina se stará o obnovu zámku a jeho zpřístupnění veřejnosti.

1.1 Historie

Dnešní hrad Blatná patří nesporně mezi stavebně-historicky nejhodnotnější a architektonicky nejvýznamnější památky svého druhu u nás. Svou dlouhou historií, svébytnou architekturou ve vzácném dochovaném prostředí parků a vodních ploch i současným stavem se řadí ke klenotům mezi českými hradními komplexy. Vedle Švihova a Červené Lhoty je jedním z nejjachovalejších vodních panských sídel na našem území. Stavebně historický vývoj učinil z tohoto objektu svérázný dokument o uměleckých slozích minulých staletí, a protože se během svého vývoje nacházel převážně v držení významných šlechtických rodů, byla Blatná místem, kde se rodily a přetvářely dějiny naší země.

¹⁷ OBERFALCER, Eduard. *Turistický průvodce – Strakonicko, Volyněsko, Vodňansko*. 1. vydání. České Budějovice: Jihočeské tiskárny, a.s., 2002. 143 s. ISBN 80-238-9293-2. s. 91.

Z archeologických nálezů lze usuzovat, že nevelký pahorek uprostřed blat byl osídlen již v prehistorických dobách. Koncem 7. a zejména v 8. století se na Blatensku začínají objevovat Slované. K souvislému slovanskému osídlení však došlo až ve 2. pol. 10. století. Osada Blatná vznikla díky staré významné dálkové a obchodní cestě, která spojovala Sušici s Horažďovicemi a v tomto místě překračovala říčku Lomnici. Příchod Blatné do historického povědomí můžeme vymezit rokem 1235,¹⁸ kdy je tehdejší tvrz poprvé písemně zmíněna jako sídlo vladky Vyšemíra (erbu střely), snad chudšího příbuzného Bavorů ze Strakonice. Pravděpodobně už za nich se jednoduchá tvrz měnila v románský hrad, odehnaný kamennou zdí a chráněný vodami rybníka, jenž vznikl vysoušením bažin.

V roce 1926 se při archeologickém průzkumu našla stěna románské kaple, zdivo suterénu pod ní, nároží paláce a kus hradební zdi. Tyto pozůstatky odborníci datují do přelomu 12. a 13. století, nejpozději do roku 1225.¹⁹

Přesto však někdy bývá nejstarší období blatenského hrádku spojováno, s rytířským řádem Templářů, o čemž vznikaly i pověsti. Písemné zprávy ale dokládají držbu Blatné světskými feudály. Pravděpodobnější by mohlo být působení rytířského řádu Johanitů, sídlících na strakonickém hradě, patřícím Bavorům ze Strakonice, kteří získali Blatnou ve druhé polovině 13. století.²⁰ Předpokládá se, že právě první Bavorové sídlící na Blatné se nespokojili s užíváním převážně dřevěného opevněného komplexu, ale začali s jeho přebudováním ve výstavnější sídlo, obehnané zděnou hradbou chránící dva paláce proti sobě stojící. Přirozená obrana hradu, okolní bažiny, začala být proměňována v souvislé vodní opevnění, které ovšem do dnešní podoby dovedli až pozdější majitelé. Asi v roce 1299 lze již Blatnou připisovat charakter opravdového hradu. Posledním majitelem z rodu Bavorů byl do roku 1403 Břetislav ze Strakonice, synovec Zdeňka z Rožmitálu. Rod Bavorů vymřel po meči a Rožmitálští jako jejich příbuzní postupně dědili bavorovský majetek.

¹⁸ RENDEK, Jan, BRYCH, Vladimír. *České hrady, zámky a tvrze*. 1. vydání. Martin: Neografia, a.s., 2006. 851 s. ISBN 80-7360-406-X. s. 3.

¹⁹ RENDEK, Jan, STECKER, Martin, ŠVOLÍK Miro, THOMA Zdeněk. *Hrady a zámky Čech, Moravy a Slezska*. 1. vydání. Praha: Argo, 2007. 512 s. ISBN 978-80-86880-60-0. s. 32.

²⁰ DVOŘÁČEK, Petr. *To nejzajímavější z českých hradů a zámků*. 1. vydání. Olomouc: Rubico, 2007. 197 s. ISBN 978-80-7346-071-6. s. 26.

Nad Blatenskými hradbami zavlál praporec s kančí hlavou pánů z Rožmitálu. Dlouhé období jejich panování se pro Blatnou stalo obdobím největšího lesku a slávy. Za prvního držitele Jana z Rožmitálu²¹ bylo původní románské sídlo rázně přestavěno a Blatná se stala gotickou pevností s fortifikovanou vstupní věží. Pod správou tohoto zpočátku příslušníka umírněného křídla husitské šlechty, později ovšem nekompromisního katolíka přečkal hrad i bouřlivé husitské období. Teprve za Janových potomků pak dosáhl hrad vrcholného stavebního rozkvětu. Janovi synové Jaroslav Lev a Protiva drželi Blatnou od jeho smrti v roce 1430. Zejména Jaroslav Lev, který se v písemných pramenech jako majitel Blatné objevuje od roku 1446, zastával vysoké státní funkce. Byl příbuzným krále Jiřího z Poděbrad, obratný diplomat a velmi vzdělaný člověk. Stál mimo jiné v čele českého mírového poselstva čtyřiceti českých pánů a rytířů, jež putovalo ve letech 1465 až 1467 po evropských dvorech. Při této cestě se nechal inspirovat vyspělou kulturou západoevropské šlechty.

Tyto inspirace pak uplatňoval při zvyšování reprezentativnosti svého blatenského sídla. Dával podněty k jeho rozsáhlé pozdně gotické přestavbě, která přinesla hradu charakteristickou dominantu hranolové vstupní věže s lomeným vstupním portálem, jež nahradila předchozí chudší vjezdovou bránu, a k věži z jihovýchodní strany přiléhající gotickou hradní kapli a tzv. Rožmitálský palác. Palác a svoji pracovnu v patře věže dal vyzdobit nádhernými freskami. Jaroslavův syn, Zdeněk Lev,²² zastával roku 1508 úřad nejvyššího purkrabího na dvoře krále Vladislava Jagellonského. Miloval přepych a pro svou reprezentaci zvyšoval výstavnost svých sídel. Jeho nejvýraznější stavební akcí bylo přebudování jihozápadního paláce na třípatrový skvostný goticko-renesanční tzv. Rejtův palác.

K jeho vybudování pozval na Blatnou proslulého stavitele Benedikta Rejta,²³ působícího v královských službách (k Rejtovým dílům patří i Vladislavský sál na Pražském hradě, stejně jako chrám sv. Barbory v Kutné Hoře). Zároveň

²¹ SIBLÍK, Josef. *Blatensko a Březnicko*. 1. vydání. Blatná: GARN, 2014. 483 s., s. 226.

²² BERGER, Jiří. *Hrady a zámky České republiky*. 1. vydání. Praha 10: FRAGMENT, 2008. 313 s. ISBN 978-80-253-0772-4. s. 22.

²³ RENDEK, Jan, BRYCH, Vladimír. *České hrady, zámky a tvrze*. 1. vydání. Martin: Neografia, a.s., 2006. 851 s. ISBN 80-7360-406-X. s. 43.

tím však zatížil rodovou pokladnu břemenem vysokých dluhů, a jeho syn Adam Lev je proto nucen zámek a městečko Blatná v roce 1555 prodat sestřím Kateřině a Anně Řepickým ze Sudoměře. Od nich Blatenské panství kupuje v roce 1560 Kateřinin manžel Zdeněk z rodu Šternberků. Dva roky po Šternberkové smrti koupil Blatnou v roce 1577 Jan z Rozdražova ze starého polského rodu hrabat Rozdražovských. Zanedlouho však zemřel a po dovršení plnoletosti připadla Blatná na řadu let jeho synovi Václavovi z Rozdražova. Tehdy při severní straně hradby od vstupní věže až téměř ke Starému paláci vyrostla nejmladší z blatenských palácových staveb - renesanční Rozdražovský palác. Stavovské povstání v letech 1618 až 1620 a třicetiletá válka však přerušily zvelebování blatenského panství. Za povstání byl hrad vydrancován až na holé zdi armádou vzbouřených českých stavů, vedenou Mansfeldem, a stejná pohroma stihla i městečko s jeho obyvateli. Václav z Rozdražova se v roce 1622 raději uchýlil do Slezska, kde v roce 1625 umírá. Vdova Anna Marie žila nadále s nezletilým synem Františkem Ignácem na blatenském panství. Ten je pak převzal v roce 1645. Ani pobělohorská doba však rozkvětu Blatné nepřála. František Ignác zemřel v roce 1691, aniž by zanechal dědice, a rod Rozdražovských tak vymírá po meči. Dědicem se stal Jan František hrabě Krakovský z Kolovrat, syn Anny Kateřiny, sestry zesnulého Františka Ignáce. Vzápětí však panství prodal hraběnce Ernestině Serenyiové, a původem maďarští Serenyiové tak drželi Blatnou od roku 1695 až do konce 18. století.

S novou vrchností se přihlásila nová, tentokrát již barokní epocha. Svědčí o tom mnohé barokní sochy v městečku, skvostně přestavěný kostel v nedalekých Paštikách, jakož i barokizující přestavba rozdražovského křídla. Roku 1798 koupil Blatnou od bratrů Serenyiů, z nichž ani jeden neměl dědice, Václav Karel Hildprandt z Ottenhausen, český šlechtic tyrolského původu. V držení Václava Karla a jeho potomků setrvala Blatná, až do současnosti. Za Františka Hildprandta došlo k nákladné adaptaci zámku, směřující k vytvoření reprezentativního sídla, poskytujícího ovšem zároveň pohodlné bydlení. Poté, za Roberta Hildprandta, prošel zámek v letech 1850 až 1856 novogotickými úpravami v romantickém duchu podle návrhu architekta Bernarda Gruebera z Mnichova, která stavbě víceméně vtiskla její současný charakter.

Ostrov, na němž zámek stojí, má oválný tvar a nad ním se na jižní, západní a severní straně zdvíhají jakoby přímo z hladiny terasovité zemní valy, zdůrazňující někdejší nedobytnost starého sídla. Pouze dva mosty spojují masivní stavbu s okolní pevnou zemí. Jeden na straně západní, druhý na jihovýchodě, ten tvoří dodnes hlavní spojení mezi zámekem a městem Blatná.

Tento kamenný most, vybudovaný na místě starého panem Františkem Hildprandtem z Ottenhausenu²⁴ roku 1820,²⁵ vede k hradní bráně, u jejíž pravé strany spatříme malou vstupní branku pro pěší. Nad vjezdem se vypíná mohutná věž, vysoká několik pater a ozdobená bicími hodinami a lucernou. Od úřednického bytu v pravé části průjezdu stoupá točité kamenné schodiště až nahoru do podstřeší, do třetího patra věže, výš se lze dostat jen po dřevěném, již hodně chatrném schodišti.

V prvním patře této mohutné stavby je přímo nad vjezdem uložen zámecký archiv, není uspořádaný a sahá jen do 16. století. Nad ním je ve druhém poschodí klenutá gotická místnost, která patří k nejvýznamnějším pamětihodnostem hradu, neboť výzdoba stěn se zde zachovala ve výborném stavu.

Ve třetím patře věže jsou umístěny velké hodiny rekonstruované v roce 1820 a nad nimi ve čtvrtém poschodí kdysi bydlíval věžník. V tomto podkrovním prostoru jsou na trámech zřetelné stopy po požáru, který údajně vznikl v minulém století věžníkovou nedbalostí a zničil věž a celé východní křídlo zámku. Od té doby byla funkce věžníka zrušena.

Na západní straně věže stojí za zhlédnutí hradní kaple apoštola Ondřeje v prvním patře. Je velmi stará, v gotickém slohu, na stropě zdobená modrým žebrováním.

Ke kapli přiléhá jižní, na pohled velmi starobylé křídlo budovy, kde najdeme několik vkusně zařízených pokojů hradního pána.

²⁴ KIDLESOVÁ, Simona, ŠPAČEK, Jiří. *Hrady, zámky, zříceniny*. 1. vydání. Praha: Printhouse, 2007. 367 s. ISBN 978-80-7354-0336-5. s. 77.

²⁵ HEBER, František Alexandr. *České hrady, zámky a tvrze*. 1. vydání. Praha: Argo, 2008. 368 s. ISBN 978-80-7203-895-4. s. 3.

Nádvoří hradu tvoří značně nepravidelný čtyřúhelník otevřený na severozápad, kde se nachází někdejší hradní studna, dnes nahrazená pumpou, a na vnější straně pod otevřenou arkádou bývalá hladomorna. Je to úzká klenutá místnost s kamennou lavicí a odtokovou stružkou, kterou prý kdysi zřídili templáři. Před pětadvaceti lety prý existovala na prostranství hradního nádvoří zděná chodba a jako poslední připomínka slavného rytířského řádu tzv. kaple templářů. Tehdejší majitel Blatné, pan František Hildprandt z Ottenhausenu, dal v roce 1822 tyto památné stavby odstranit, aby získal lepší, širší výhled, takže dnes už se po templářské síni zachovalo jen pár nepatrných stop a po druhé vůbec nic.

Za nejstarší část celého hradu je všeobecně považováno severní křídlo, které stojí téměř izolovaně. V současné době jsou v těchto prostorách kanceláře a byty úředníků.

V roce 1947 převzala zámek Národní památková komise a po převratu v roce 1948 byl rodině Hildprandtů zámek zkonfiskován. Bedřichu Hildprandtovi s manželkou Kornelií a dcerami bylo po roce 1958 umožněno, díky stykům rodiny s císařem Haille Selassie I., legálně emigrovat do Etiopie. Památky na etiopský pobyt tvoří dnes poutavou součást zámecké expozice. Po roce 1989 se panství vrátilo do rukou rodiny Hildprandtových, konkrétně manželky Bedřicha Hildprandta (zemřel v roce 1981 v Německu) Kornelie a jejich dvou dcer Josefiny a Jany. Současní majitelé se intenzivně zabývají jeho obnovou a zpřístupněním pro návštěvníky.

Zámecký park s rozlohou 42 ha patří k nejpůsobnějším místům v Blatné. Veřejnosti je trvale přístupný, lidé si tudy zkracovali cestu přes město už za časů Ferdinanda Hildprandta, tchána současné majitelky, paní Kornelie. Původní oboru nechal začátkem 19. století upravit v přední části ve stylu anglického parku František Hildprandt. Zádní část parku byla uchována v původní podobě se seipy dávných rýžovišť zlata porostlými letitými stromy. Celý park je protkán potůčky, mostky a cestičkami s nádhernými alejemi. V roce 1810 současně s výstavbou nové silnice nechal baron František vybudovat v jihozápadní části parku uměle vytvořené návrší se skalami a v něm pak vytvořit jeskyně propojené kamennými chodbami. V dobách napoleonských válek poskytla tato úprava

parku práci a výdělek tehdejšími obyvatelům panství. V parku bývala také oranžerie, divadlo, švýcarský dům, myslivna a střelnice, ale tyto stavby už patří minulosti.

Oblíbenou atrakcí zámeckého parku je početné stádo daňků skvrnitých, kteří se zde volně popásají a jsou velmi krotcí. Ozdobou parku je množství věkovitých dubů, z nichž už bohužel mnoho podlehl zubu času. Park přišel i o největší památný dub královny Johanky, pod kterým prý ráda sedávala a kde se setkala se svým budoucím manželem, králem Jiřím z Poděbrad, sestra pana Lva ze zdejšího hradu. Přes osm set let starý a třicet metrů vysoký strom, jenž měl v průměru sto osmdesát centimetrů definitivně padl v osmdesátých letech.

1.2 Galerie rodů působících na objektu:

Bavorové ze Strakonice

Páni z Rožmitálu

Šternberkové

Rozdražovští z Rozdražova

Serényiové

Hildprandtové z Ottenhausen²⁶

²⁶ <http://www.zamek-blatna.cz/zamek-blatna-erby.php> (staženo: 12.1.2015)

1.3 Pověsti

Pověstmi je Blatensko přímo protkané. Jsou neodlučitelně spjaty s místními atraktivitami, a proto jsou důležitým lákadlem pro turisty. Na Blatensku se nachází mnoho významných přírodních památek, jejichž většinu tvoří tzv. Čertovy kameny. A právě k těmto památkám se vážou velmi zajímavé pověsti týkající se okolností jejich vzniku.

Záhadné věci se ale děly i na místních zámcích. K zámku v Blatné se váže pověst Tajemství blatenského obrazu. I zámek Lnáře se může pyšnit pověstí O duchovi, jehož podobiznu je možné dodnes vidět na zdi jedné z místností zámku.

Další známé pověsti jsou například Prokletý direktor, Vodníkovo znamení, Kněžohájek, Pastýřský kříž anebo Zlatohlav.

Tajemství blatenského obrazu

Vodní zámek Blatná leží 95 kilometrů jižně od Prahy a přibližně ve stejné vzdálenosti od rakouských a německých hranic. Podle pověsti založili někdejší hrad templáři, kteří při svém odchodu ukryli v jeho zdech obrovský poklad. Místo označili tajnými značkami. Klíčem k němu má být výjev na obraze, namalovaném na zdi v jedné z komnat.

Poklad byl dlouho marně hledán, až z tajemné šifry pochopil zámecký písař, který proklepal stěnu za obrazem a zjistil, že je dutá. Písaře ani poklad pak už nikdo neviděl.

Zůstala jen díra ve zdi a v dutině za ní jen pár mincí. Obraz byl potom zabílen, a tak nezůstal ani ten. Podle různých záhadologů a hledačů mystérií prý údajně bohatství stále čeká na stejném místě. Jen hledači se už tak nehrnou.²⁷

²⁷www.novinky.cz/cestovani/172442-zamek-blatna-zalozili-templari-zustal-po-nich-poklad-v-dutine-za-obrazem.html (staženo: 10.1.2015)

Čertovské historky²⁸

Na mlýně u Jeklíků sice měli velký majetek, ale toho nejcennějšího se jim nedostávalo – mlynář Ctiboj Jeklík (podle některých vyprávění prý Ctibor Jeklík) a jeho žena Bělka neměli žádné děti. Co na tom, že mlynář i mlynářka byli zdraví a pohlední, že neměli nouzi. Čas jim neúprosně ukrajoval nejlepší léta. Paní Bělka se vroucně modlila a prosila Pána Boha o syna. Mlynář se však rouhal, takže svým neustálým klením přivolał čerta a upsal se mu vlastní krví za to, že do jejich smutné rodiny už brzy vstoupí veselá událost a skutečně se jim narodí synek. Vše ale pod podmínkou, že až syn dospěje a doroste dvaceti roků, propadne peklu.

Skutečně se stalo, co čert slíbil. Nepřemýšlejme o podrobnostech, jak to zařídil. Na mlýně bylo veselo. Narodil se syn a dostal jméno Bůzek. Čert přicházel čas od času za mlynářem na návštěvu a hlavně na kontrolu, aby mu připomínal jejich dohodu. Inu, čerti už takoví bývají, že se radují z lidského neštěstí a přidávají polínka do ohně své zlověstné zlomyslnosti. Stalo se však, co se stát nemělo. Lidé z celého okolí si brzy začali povídat, že na mlýně se objevuje čert, a raději se začali mlýnu vyhýbat. Netrvalo dlouho a také mlynářka se dozvěděla, jakou smlouvu její manžel s čertem sepsal. Když se vyplakala, rozhodla se vypravit za moudrým a zbožným poustevníkem. V místní pověsti se mluví o „poustevníkovi, který žil v lesích u Sázavy,“ takže je téměř jisté, že pověst měla na mysli tehdy všeobecně oblíbeného a uznávaného sv. Vojtěcha. Putování i na takovou dálku a zpět se vyplatilo. Svatý muž totiž nešťastné mlynářce moudře poradil: Když už se stalo, co se stalo, měli by synka zasvětit Bohu. K tomu poustevník ještě prorocky dodal: „ Ve chvíli kdy jako kněz prvně obětuje Bohu, najde syn své vykoupení ze závazku, který podepsal jeho otec ďáblu.“

Hoch vyspěl a skutečně se z něj stal kněz k radosti otce i matky. Přesně v den svých dvacátých narozenin sloužil poprvé bohoslužbu v kostelíku v Blatné. V týž den se z pekla na lidský svět vypravil také čert, aby získal slíbenou duši. Od podpisu smlouvy a narození synka mlynáře a mlynářky Jeklíkových přece uplynulo přesně dvacet let!

²⁸ TOUFAR, Pavel. *Od Blatné k Otavě*. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. 431 s. ISBN 80-86231-38-0. s. 79.

Do kostela však čert vstoupit nemohl. Dobře to známe z jiných pověstí a pohádek, že totiž na čerta platí nejen svěcená voda, ale i posvátná půda kostela. Čert byl proto vzteky doslova bez sebe a horečně přemýšlel, jak se ke slíbené oběti dostat, až ho napadlo, že kostel rozboří obrovským kamenem svrženým z výšky. Podle jedné verze to dokonce musel být kámen ze svatého města Říma.

Čert letěl s velkým kamenem, ať už byl odkudkoli, k Blatné, když se ozvalo zvonění k pozdvihování. Čert pochopil, že prohrál a Bůzka Jeklíla, mladého kněze, už nikdy s sebou nestrhne do pekla. Smlouva s mlynářem přestala platit. Celý vzteklý hodil kámen na zem a odletěl zpátky do pekla. Kámen spadl na louku těsně na okraji Blatné a lidé mu začali říkat Čertův kámen.²⁹

Velká nástěnná malba

V druhém patře se ukazuje místnost, kde prý ještě v minulém století byla k vidění velká nástěnná malba, znázorňující temný, skalnatý hvozd a v něm v popředí několik postav templářů zahalených v řadových pláštích s červeným křížem. Před nimi kráčel mouřenín, obličej měl obrácený dozadu, v levé ruce držel lucernu, která výborně osvětlovala nedaleký balvan, a ukazovákem pravé ruky mířil přímo na něj.

Zhruba před pětasedmdesáti lety, tedy kolem roku 1770, zkoumal prý jeden zdejší, krátce předtím přijatý úředník tuto stěnu a v místech, kde stál osvětlený balvan, mu zazněla dutě. Vyboursal v ní tedy otvor a příští den zmizel se vším, co uvnitř našel. Díra ve zdi byla prý tak velká, že by se do ní snadno vešlo půl měřice obilí.

Změny, provedené asi před padesáti lety, nás připravily o poslední stopy i po této pozoruhodné památce.³⁰

²⁹TOUFAR, Pavel. *Od Blatné k Otavě*. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. s. 431. ISBN 80-86231-38-0. s. 116.

³⁰HEBER, František Alexandr. *České hrady, zámky a tvrze*. 1. vydání. Praha: Argo, 2008. 368 s. ISBN 978-80-7203-895-4. s. 4.

Vodní hrad Blatná

Podle pověsti byla prvotní tvrz a později i hrad založeny na místě hnízda kachny, která snášela zlatá vejce.

Pověst o zazděné dívce³¹

Tato pověst se váže k blatenskému zámku. Když se kdysi stavěla velká obranná věž, byla prý do základů zazděna zaživa panna. Tato oběť měla přispět k nedobytnosti tehdejšího hradu. A velký byl úlek zedníků, když ve věžním schodišti při opravě věže koncem 19. století našli zazděnou lidskou kostru.

1.4 Osobnosti Blatenska

Mikroregion Blatensko je spojen s řadou významných osobností. Ačkoli se některá jména nezdají příliš známá, zanechala v Blatné hluboký odkaz a ovlivnila její vývoj. Někteří se zde narodili, jiní si mikroregion Blatensko vybrali jako cíl své cesty, inspiraci ve svých dílech či místem pro své podnikání.

Zdeněk Lev z Rožmitálu (1470 – 1535) a Benedikt Rejt (1454, Piesting – 1536, Louny)

Zdeněk Lev byl zámožným pánem a mocným politikem, který působil jako nejvyšší purkrabí za vlády Jagellonců a v počátcích panování Ferdinanda I. Habsburského. Vzhledem k této funkci se snažil zvelebovat svá sídla a právě za tímto účelem pozval na zámek v Blatné královského architekta Benedikta Rejta. Tento významný pozdně gotický architekt na zámku přestavěl jihozápadní palác a vytvořil třípatrový goticko-renesanční palác, dnes známý jako Rejtův palác a jedno z jeho nejcennějších děl.

³¹ FIBICH, Ondřej. *Prácheňský poklad III: pověstmi krok za krokem celým Prácheňským krajem*. Strakonice: Ondřej Fibich, 2008. ISBN 978-80-901372-3-3, str. 78

Jan Evangelista Purkyně (1787, Libochovice – 1869, Praha)³²

Jan Evangelista Purkyně působil tři roky na zámku v Blatné jako vychovatel v rodině Hildprandtů. Baron Hildprandt a Jan Evangelista Purkyně si vybudovali dobrý vztah a dokonce spolu plánovali vytvořit v Blatné na zámku vychovatelský ústav – „Purkyňovu akademii“. Dnes mohou návštěvníci v prostorách blatenského zámku zhlédnout Purkyňovu pracovnu.

Karel Strakatý (1804, Blatná – 1868, Praha)³³

Blatenským rodákem je také slavný operní pěvec Karel Strakatý. I přes výborná studia šel za svým snem věnovat se hudbě po svém dědečkovi a otci, členům sboru barona Hildprandta v Blatné. Působil ve Stavovském a Prozatímním divadle a byl prvním umělcem, z jehož úst zazněla píseň od Františka Škroupa „Kde domov můj“ v Tylově hře Fidlovačka aneb žádný řev a žádná rvačka. Žil v Blatné v čp. 87, kde je dnes instalována jeho pamětní deska.

Josef Siblík (1863, Mladý Smolivec – 1931, Blatná)³⁴

Rodištěm Josefa Siblíka je vesnice 17 km od Blatné. Učil se a poté také působil jako učitel dějepisu na škole v Blatné, vedl místní knihovnu a v roce 1922 zde založil Okresní muzeum, které nese od roku 2012 jeho jméno. Na Blatensku je důležitá především jeho práce archeologa, díky níž jsou objeveny pravěké památky na Blatensku a zachovány například zdejší mohyly.

Jan Böhm (1888, Praha – 1959, Blatná)³⁵

„Blatná – město růží“. Tímto titulem by se Blatná nemohla pyšnit bez jednoho z „otců zakladatelů“ českého růžařství - Jana Böhma. Po válce založil

³² <http://www.libri.cz/databaze/kdo18/search.php?zp=12&name=Purkyn%EC+Jan+Evangelista> (staženo: 10.1.2015)

³³ <http://www.mesto-blatna.cz/volny-cas/informacni-centrum/osobnosti-blatenska/slavni-rodaci/> (staženo: 10.1.2015)

³⁴ <http://www.tochovice.cz/informace-o-obci/osobnosti/> (staženo: 10.1.2015)

³⁵ <http://www.zahrada-centrum.cz/clanky/nahled/95-jan-bohm-proslavil-blatnou-ruzemi> (staženo: 10.1.2015)

v Blatné školku na pěstování a šlechtění růží. Ve dvacátých letech patřily jeho růžové plantáže v Blatné k největším v Evropě, avšak v roce 1952 přešly s vlnou znárodnování do rukou státu. Jeho práce sem ve své době přilákala mnoho turistů, kteří toužili spatřit jeho práci při celosvětových výstavách, ty proslavily Blatnou i daleko za hranicemi.

Ladislav Stehlík (1908, Bělčice – 1987, Praha)³⁶

Ladislav Stehlík je zřejmě nejznámější osobností Blatenska. Tento český básník, prozaik, esejista a malíř rozvíjel v mládí svůj talent na pražských školách, přesto se však často a rád vracel do rodného jihočeského kraje, kde obdivoval zdejší krajinu. Ta se pro něho stala inspirací nejen v literatuře, ale také v malířství. Přispíval do místních novin „Blatenské listy“ svými esejemi, básněmi i malbami. Nejcennějším dílem pro mikroregion Blatensko je jeho kniha Země zamyšlená, vydaná poprvé v roce 1947. Zde v próze popisuje krásy přírody na Blatensku.

³⁶ SIBLÍK, Josef. *Blatensko a Březnicko*. 1. vydání. Blatná: GARN, 2014. 483 s., s. 229.

1.5 Didaktická aktivita

Příprava návštěvy hradu³⁷

Doprava³⁸

Město Blatná se nachází v Jihočeském kraji v okrese Strakonice asi 95 km jižně od Prahy, 25 km severozápadně od Písku a 60 km jihovýchodně od Plzně či 80 km severozápadně od Českých Budějovic. Zámek je téměř v centru města.

³⁷ Prohlídky s průvodcem

Základní prohlídka

S průvodcem, max. 75 min., nejvíce 25 návštěvníků.

Prohlídková trasa:

Zámecké interiéry jsou zařízeny převážně rodovými sbírkami rodiny Hildprandtů. Prohlídka zahrnuje mimo jiné pracovnu Jana Evangelisty Purkyně, lovecký salon, empírový salon, rodinnou galerii a soukromou sbírku z Etiopie.

Rozšířená prohlídka

S průvodcem, max. 90 min., nejvíce 25 návštěvníků - základní prohlídka zámku je rozšířena o prohlídku Zelené světnice, kaple.

14.00 h - Zelená světnice

Základní prohlídka + prohlídka Zelené světnice v hradní věži se zajímavými nástěnnými malbami z konce 15. století - figurální výjevy v bohaté o ornamentální výzdobě a znaky předních šlechtických rodin v Čechách.

15.00 h - Kaple a výstava obrazů Karla Hildprandta

Základní prohlídka + zámecká kaple + výstava obrazů Karla Hildprandta a výhled do parku z terasy Rejtova paláce.

Noční prohlídka

Zámek Blatná pořádá ve spolupráci se SHŠ Markýz Strakonice noční prohlídky zámku. Prohlídky se budou konat v dosud nepřístupných prostorách zámku. Kapacita prohlídek je omezená.

Prohlídka pro děti

Prohlídka pro děti zahrnuje zkrácenou prohlídku zámku + mučírna ve sklepení zámku.

³⁸ Autobusové spojení

Veřejná autobusová doprava - Blatná má přímé spojení autobusovými linkami z Prahy, Písku a Strakonice. Autobusové zastávky v ulicích Palackého a B. Němcové jsou vzdáleny asi 500 m od zámku.

Vlakové spojení

Vlak - železniční trať č. 191 a 208, přímé spojení s Prahou; nádraží je od zámku vzdálené asi 1,5 km.

Poloha hradu Blatná³⁹

Návštěva hradu

Třída absolvuje prohlídku hradu s průvodcem. Prohlídky mají několik okruhů, které průvodce po domluvě s učitelem přizpůsobí potřebám výuky.

Příprava tématické integrované výuky

Téma: Regionální dějiny a jejich postavení ve výuce dějepisu, téma: Den na vodním hradě Blatná

Časové rozvržení: 1 den (4 vyučovací hodiny)

Třída: 4. A

Materiální zabezpečení: pracovní listy, zadání úkolů pro skupiny, kreslící potřeby, modelovací potřeby, podložky, vytištěná pověst o vodním hradu Blatná, knihy o životě ve středověku, stavbách a podobách hradů a bydlení v nich, obrázky hradů doplněné stručným textem

³⁹ http://www.csop-strakonice.net/obsah/zajezdy/obrazky/20111210_mapka.jpg (staženo: 12.1.2015)

Organizace: samostatná práce žáků, práce ve skupinách

Mezipředmětové vazby: vlastivěda, pracovní činnosti, český jazyk a literatura, výtvarná výchova

Průřezová témata: osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana, environmentální výchova, mediální výchova

Cíle

Pracovní činnosti

Žáci vymodelují jednoduchými postupy sochu, pracují podle slovního návodu a předlohy.

Vlastivěda

Žáci se seznámí s dobou středověku, s životem na hradě, váží si práce své i ostatních, respektují názory druhých.

Český jazyk a literatura

Žáci stručně popíší život na středověkém hradu, budou reprodukovat základní poznatky o významné historické památce - hradu Blatná, zdramatizují pověst.

Výtvarná výchova

Žáci vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních materiálů, pracují podle slovního návodu a předlohy.

Klíčové kompetence⁴⁰

Klíčové kompetence, které lze s žáky během tohoto dne rozvíjet, jsou různorodé.

Kompetence k učení: Žáci vyhledávají a třídí informace, kriticky zhodnotí výsledky svého učení

Kompetence komunikativní: Žáci formulují a vyjadřují své myšlenky, vyjadřují se výstižně v ústním projevu, žáci naslouchají promluvám druhých, porozumí jim, vhodně na ně reagují, účinně se zapojují do diskuse, obhajují svůj názor

Kompetence občanské: Žáci projevují osobní postoj k uměleckým dílům, přičemž dochází k pozitivním hodnocením

Komunikace sociální a personální: Žáci účinně spolupracují ve skupině, žáci umí přijmout v týmu potřebnou roli a zodpovídají za ni, žáci přizpívají k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápají potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňují zkušenosti druhých

Kompetence pracovní: Žáci dodržují vymezená pravidla, žáci organizují a plánují svoji činnost tak, aby práci dokončili

Kompetence k řešení problémů: Žáci promýšlí způsob řešení problémů a využívají k tomu předchozích zkušeností

Vlastivěda

V této hodině se učitel snaží žáky zaujmout a hlavně motivovat na celé dopoledne, které stráví na hradě Blatná.

Vstupní motivace

Jako vstupní motivaci učitel zvolí přečtení pověsti o Tajemství blatenského obrazu. Po přečtení následuje rozhovor: „*Chtěl by si žít v době templářů? Co se ti na pověsti nejvíce líbilo? Chtěl by někdo z vás být na chvíli hledačem pokladu?*“

⁴⁰http://www.hluchak.cz/ssp/3_kompetence_rvp.html (staženo: 12.1.2015)

Tajemství blatenského obrazu⁴¹

Vodní zámek Blatná leží 95 kilometrů jižně od Prahy a přibližně ve stejné vzdálenosti od rakouských a německých hranic. Podle pověsti založili někdejší hrad templáři, kteří při svém odchodu ukryli v jeho zdech obrovský poklad. Místo označili tajnými značkami. Klíčem k němu má být výjev na obraze, namalovaném na zdi v jedné z komnat.

Poklad byl dlouho marně hledán, až z tajemné šifry pochopil zámecký písař, který proklepal stěnu za obrazem a zjistil, že je dutá. Písaře ani poklad pak už nikdo neviděl.

Zůstala jen díra ve zdi a v dutině za ní jen pár mincí. Obraz byl potom zabíten, a tak nezůstal ani ten. Podle různých záhadologů a hledačů mystérií prý údajně bohatství stále čeká na stejném místě. Jen hledači se už tak nehrnou.

Samostatná práce

Učitel žákům rozdá pracovní listy k doplnění informací.

Slož z daných písmen slovo, každé se váže k době středověku.

<i>BER</i>	<i>PKŘOPI</i>	<i>ČEPTĚ</i>	<i>R A M K Č</i>	<i>L C H T E A Š</i>
-----	-----	-----	-----	-----
<i>(erb)</i>	<i>(příkop)</i>	<i>(pečeť)</i>	<i>(krčma)</i>	<i>(šlechta)</i>

⁴¹ TOUFAR, Pavel. *Od Blatné k Otavě*. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. 431 s. ISBN 80-86231-38-0. s. 79.

Věty správně doplňte, můžete použít nápovědu, která je dole.

*Hrady se stavěly na vysokých.....
Bydleli v nicha šlechtici.
Hrady sloužily především jakok ochraně před
.....
Měly vysoké....., velice často je obklopoval.....
.....
Většina hradů měla spoustu, kterýmivystřelovali šípy.
Kromě rodiny majitele bydlelo na hradě i, strážce, kněží.
Poddaní žili
V prvních hradech nebylo příjemné
Jediným.....ve velkých místnostech byly otevřené.....,
takže tam byla zima a
Vlastní ložnici měl kromě hradního pána pouze
Hlavní místností hradu byla veliká....., v níž pán.....a přijímal hosty.*

Nápověda: kaplan, vodní příkop, služebnictvo, kopcích, nepřáteli, síň, ohně, topením, podhradí, střílen, hradby, pevnosti, rytíři, vojáci, vlhko, bydlení, jedn

Kdo doplnil správně, měl tyto věty:

*Hrady se stavěly na vysokých **kopcích**. Bydleli v nich **rytíři** a šlechtici. Hrady sloužily především jako **pevnosti** k ochraně před **nepřáteli**. Měly vysoké **hradby**, velice často je obklopoval **vodní příkop**. Většina hradů měla spoustu **střílen**, kterými **vojáci** vystřelovali šípy. Kromě rodiny majitele bydlelo na hradě i **služebnictvo**, strážce a kněží. Poddaní žili v **podhradí**. V prvních hradech nebylo příjemné **bydlení**. Jediným **topením** ve velkých místnostech byly otevřené **ohně**, takže tam byla zima a **vlhko**. Vlastní ložnici měl kromě hradního pána pouze **kaplan**. Hlavní místností hradu byla veliká **síň**, v níž pán **jedn** a přijímal hosty.*

Skupinová práce

Následuje práce ve skupinách. Žáci dostanou předem připravený pracovní list s tajnou šifrou od krále. Skupina, která ji správně rozluští, zjistí název období, v němž se hrady převážně stavěly.

Rozluštěte tajnou šifru

	1	2	3	4	5	6
A	D	M	J	O	T	Z
B	T	V	U	S	K	Ě
C	S	W	S	B	F	M
D	Y	Q	I	K	N	O
E	C	Ř	V	B	R	T
F	H	C	R	K	E	S

**C1, A5, E2, F5, A1, D6, B2,
B6, F4**

Řešení: STŘEDOVĚK

Řešením šifry je název „STŘEDOVĚK“. Učitel se ptá na otázky typu: „Víte, co je to středověk?“ „Kdo už tohle slovo někdy slyšel?“

Zhodnocení hodiny

Zhodnocení naší práce probíhá v kruhu v pohodlném sedu. Každý žák má možnost sdělit ostatním, zda se mu práce líbila, co se mu dařilo či naopak, co mu dělalo problémy.

Pracovní činnosti

V pracovních činnostech učitel zvolí práci s modelínou.

Vstupní motivace

Učitel uvádí: „Dnes si zahrajeme na sochaře a vymodelujeme sochy daňků z obory okolo hradu Blatná.“ Jako motivaci učitel přinese obrázky daňků. Obrázky učitel připevní na tabuli, aby všichni žáci na ně dobře viděli a mohli se inspirovat.

Daněk evropský⁴²

Daňci v oboře vodního hradu Blatná (foto: autorka, 2015)

⁴² <http://www.mundo.cz/turecko/fauna-flora>

Úkol

Žáci se stanou sochaři a vyrobí z modelovací hmoty sochu daňků. Žáci mohou pracovat samostatně, ale i ve skupinách.

Závěr

Žáci vytvoří výstavu z modelínových soch. Každý si vybere jednu sochu, kterou vytvořil jeho spolužák a řekne nám, jak se mu socha líbí.

Český jazyk a literatura

V hodině českého jazyka se učitel u žáků zaměří na rozvoj čtení s porozuměním.

Společná práce

„Při návštěvě vodního hradu Blatná jsme se dozvěděli mnoho zajímavých informací o historii, majitelích a pověstech. A nyní si jednu z pověstí zdramatizujeme a zahrajeme.“

Učitel rozdá zkopírovanou pověst „Čertovské historky“ a společně si ji přečtou. Pro zpestření učitel střídá hlasité čtení jednotlivců se sborovým čtením žáků.

Čertovské historky

Na mlýně u Jeklíků sice měli velký majetek, ale toho nejcennějšího se jim nedostávalo – mlynář Ctiboj Jeklík (podle některých vyprávění prý Ctibor Jeklík) a jeho žena Bělka neměli žádné děti. Co na tom, že mlynář i mlynářka byli zdraví a pohlední, že neměli nouzi. Čas jim neúprosně ukrajoval nejlepší léta. Paní Bělka se vroucně modlila a prosila Pána Boha o syna. Mlynář se však rouhal, takže svým neustálým klením přivolal čerta a upsal se mu vlastní krví za to, že do jejich smutné rodiny už brzy vstoupí veselá událost a skutečně se jim narodí synek. Vše ale pod podmínkou, že až syn dospěje a doroste dvaceti roků, propadne peklu.

Skutečně se stalo, co čert slíbil. Nepřemýšlejme o podrobnostech, jak to zařídil. Na mlýně bylo veselo. Narodil se syn a dostal jméno Bůzek. Čert přicházel čas od času za mlynářem na návštěvu a hlavně na kontrolu, aby mu připomínal jejich dohodu. Inu, čerti už takoví bývají, že se radují z lidského neštěstí a přidávají polínka do ohně své zlověstné zlomyslnosti. Stalo se však, co se stát nemělo. Lidé z celého okolí si brzy začali povídat, že na mlýně se objevuje čert, a raději se začali mlýnu vyhýbat. Netrvalo dlouho a také mlynářka se dozvěděla, jakou smlouvu její manžel s čertem sepsal. Když se vyplakala, rozhodla se vypravit za moudrým a zbožným poustevníkem. V místní pověsti se mluví o „poustevníkovi, který žil v lesích u Sázavy,“ takže je téměř jisté, že pověst měla na mysli tehdy všeobecně oblíbeného a uznávaného sv. Vojtěcha. Putování i na takovou dálku a zpět se vyplatilo. Svatý muž totiž nešťastné mlynářce moudře poradil: Když už se stalo, co se stalo, měli by synka zasvětit Bohu. K tomu poustevník ještě prorocky dodal: „ Ve chvíli kdy jako kněz prvně obětuje Bohu, najde syn své vykoupení ze závazku, který podepsal jeho otec d'áblu.“

Hoch vyspěl a skutečně se z něj stal kněz k radosti otce i matky. Přesně v den svých dvacátých narozenin sloužil poprvé bohoslužbu v kostelíku v Blatné. V týž den se z pekla na lidský svět vypravil také čert, aby získal slíbenou duši. Od podpisu smlouvy a narození synka mlynáře a mlynářky Jeklíkových přece uplynulo přesně dvacet let!

Do kostela však čert vstoupit nemohl. Dobře to známe z jiných pověstí a pohádek, že totiž na čerta platí nejen svěcená voda, ale i posvátná půda kostela. Čert byl proto vzteky doslova bez sebe a horečně přemýšlel, jak se ke slíbené oběti dostat, až ho napadlo, že kostel rozboří obrovským kamenem svrženým z výšky. Podle jedné verze to dokonce musel být kámen ze svatého města Říma.

Čert letěl s velkým kamenem, ať už byl odkudkoli, k Blatné, když se ozvalo zvonění k pozdvihování. Čert pochopil, že prohrál a Bůzka Jeklíla, mladého kněze, už nikdy s sebou nestrhne do pekla. Smlouva s mlynářem přestala platit. Celý vzteklý hodil kámen na zem a odletěl zpátky do pekla. Kámen spadl na louku těsně na okraji Blatné a lidé mu začali říkat Čertův kámen.

Skupinová práce

Po dokončení četby rozdělí učitel žáky na čtyři skupiny. Žáci mají za úkol pověst „Čertovské historky“ jednoduše dramaticky ztvárnit. Učitel žákům připomene, že se role rozdělí tak, aby se zapojili všichni žáci ve skupině. Žáci mohou využívat celý prostor třídy a zapůjčit si i v případě potřeby předměty, které jsou ve třídě k dispozici. Skupina má dostatek času na rozmyšlení zadaného úkolu. Poté následuje prezentace celé skupiny před třídou a učitelem. Všechny skupinky se ve stejném čase vystřídají.

Zhodnocení hodiny

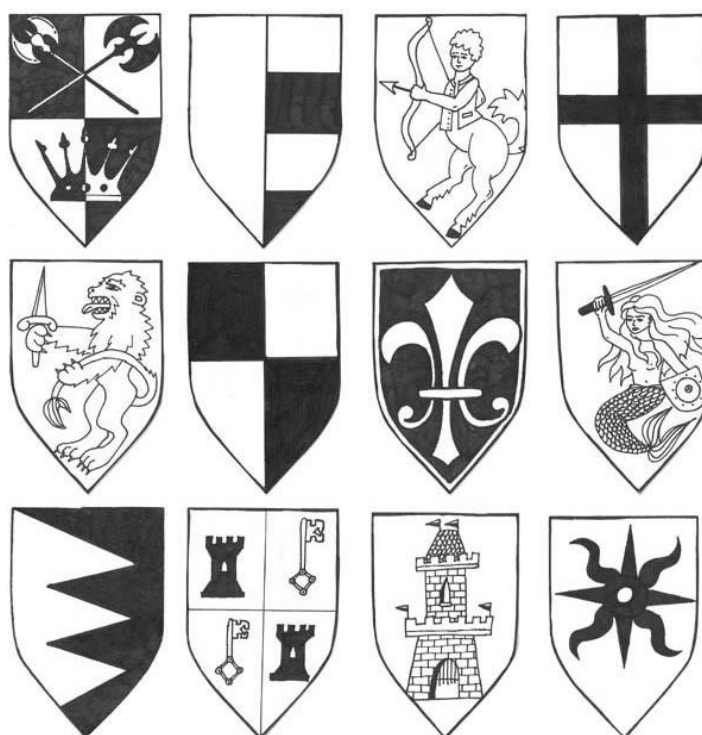
Závěrem českého jazyka vyhodnotíme nejlepší skupinku. Hodnotíme především spolupráci ve skupině, domluvu, rozdělení rolí a v neposlední řadě nápaditost při dramatickém zpracování.

Výtvarná výchova

Vstupní motivace

Jako vstupní motivaci učitel žákům ukáže obrázky erbů majitelů vodního hradu Blatná, kde byla třída na výletě. Obrázky pověsí tak, aby na ně bylo dobře vidět. Pak učitel žákům přečte legendu, která je seznámí s historií vzniku erbu i s některými informacemi, které potřebují pro výrobu svého erbu vědět.

Příklady erbů

Legenda:

„Erbovní znamení vznikla za křižáckých válek. Prvotní malované dekorace na štítech se časem proměnily ve vizitky rytířů. Mělo to svůj závažný smysl. Ve 12. století ještě neexistovaly jednotné uniformy, takže štíty se znakem sloužily základní orientaci – z dálky oznamovaly kdo je a kdo kam patří. Vžil se zvyk přijmout stabilní znak, děděný pak z otce na syna. Ve 13. století už byla vypracována obřadná pravidla udělování erbů.

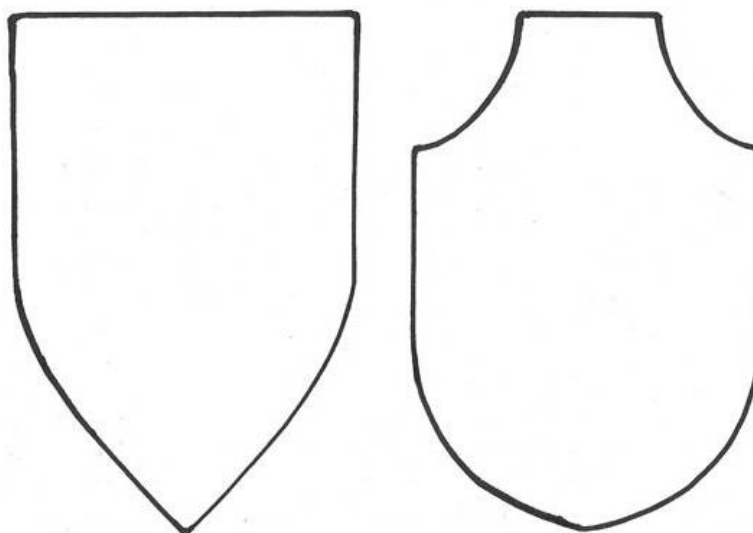
O agendu dbali dvorští úředníci, zvaní heroldi. Zprvu byl erbem samotný štít se znamením. Užívaly se dvě kategorie znamení. Takzvané kusy heraldické (geometrická znamení) a kusy obecné (zvířata, lidé, rostliny, různé předměty). Ustálilo se užívání čtyř heraldických barev (červené, modré, zelené, černé) a dvou kovů (zlata a stříbra – náhradou se užívala žlutá a bílá).“

Úkol

Po přečtení legendy se žáci rozhodnou, který by si pro sebe představovali oni. Zamyslí se nad svým jménem, svými koníčky, svým bydlištěm a dojdou k závěru, jaký erb by nejlépe charakterizoval právě je.

K výrobě erbu žáci potřebují tvrdý karton a temperové barvy. K dispozici mají také dvě šablony erbů.

Podle informací se snaží zachovat barvy, vhodné pro výrobu erbů, ale není to pravidlem.

Šablony erbů

Závěr

Žáci si uklidí svá pracovní místa a posadí se na koberec. Každý ukáže svůj erb ostatním. Ti se pokusí uhodnout, proč si dotyčný vyrobil právě takový. Žáci se navzájem dobře a dlouho znají. V opačném případě by se něco nového o svých kamarádech dozvěděli.

Obr. 1 Vodní hrad Blatná – severovýchodní pohled (foto: autorka, 2015)

Obr. 2 Vodní hrad Blatná – jižní pohled (foto: autorka, 2015)

Obr. 3 Vodní hrad Blatná – jihozápadní pohled (foto: autorka, 2015)

Obr. 4 Vodní hrad Blatná – nádvoří – západní pohled (foto: autorka, 2015)

Obr. 5 Vodní hrad Blatná – daňci (foto: autorka, 2015)

Obr. 6 Vodní hrad Blatná (foto: autorka, 2015)

Obr. 7 Vodní hrad Blatná (foto: autorka, 2015)

Obr. 8 Vodní hrad Blatná – erby na věži hradu (foto: autorka, 2015)

2 RYBNÍKY NA BLATENSKU

Nejstaršími rybníky na Blatensku jsou ty, které byly vybudovány vedle vodních příkopů jako ochranné štíty zdejšími tvrzím a hrádkům. Staly se součástí jejich opevnění, dávaly jim pevnostní charakter, ztěžovaly k nim přístup a byly oživeny i rybami. O chovu ryb se v nich ještě neuvažovalo.⁴³

První rybníky vznikaly na Blatensku už ve 14. století a jejich důmyslnou soustavu budoval i Jakub Krčín z Jelčan.⁴⁴

Většina zdejších rybníků vznikla v období tzv. „zlatého věku českého rybníkářství“, tedy v 15. a 16. století. Největší rybník na Blatensku, kterým je Labuť v Myšticích, byl vystavěn v letech 1492 až 1503.⁴⁵ Jedenáct let stavěli rybníkáři a robotníci mohutnou hráz Labutě, která měla zadržet vodu rybníka, tři kilometry dlouhého.

Historie mnoha zdejších rybníků je rozhodně ještě starší. Asi pomohl styk s nedalekým Bavorskem, kde prý první rybníky vznikaly již v 8. století. Slovanské kmeny měly z původní domoviny vlastní zkušenosti se stavbou cest a hrází v bažinaté krajině, která tehdy v okolí Blatné byla a městu dala jméno. Další dovednosti byly získány při výstavbě četných vodních tvrzí a mlýnů. Ve zdejší zvláště krajině s četnými potůčky se stavba hrází často přímo nabízí. Nejstarší údaje a důkazy zatím chybí, ale je potvrzeno, že již velmi záhy, v době Karla IV., patřilo Blatensko mezi krajiny s nejvíce rybníky. Pokud se později na stavbě dokonalých soustav a kvalitních hrází skutečně podílel slavný rybníkář Jakub Krčín, pak přišel do kraje, kde již bylo rybníků plno.

V té době bylo v Čechách třikrát více rybníků než dnes a také znalost hospodaření na nich byla na nejvyšší úrovni v Evropě. Proto již tehdy putoval český kapr jako vzácná lahůdka na vývoz. Přijedete-li do Blatné od Plzně či od Budějovic, pojedete po staré císařské silnici (dnes E 49), která vždy byla dopravní tepnou pro obchod s rybami. Přeprava ryb zde byla tak častá, že se silnice nazývala „Fischerstrasse“ (tj. rybářská silnice). K obchodníkům do Chebu

⁴³ SEKERA, Jiří. *Rybníky na Blatensku*. 1. vydání. Příbram: PBtisk., 2000. 256 s., s. 8.

⁴⁴ TOUFAR, Pavel. *Od Blatné k Otavě*. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. 431 s. ISBN 80-86231-38-0. s. 136.

⁴⁵ <http://www.zemezamyslana.cz/text/hlasy-domova> (staženo: 7.1.2015)

dorazily povozy s rybami asi za 20 hodin, po zotavení v sádkách pak ryby pokračovaly dále do Německa.

2.1 Historie rybníků

Rybníkářství patří ke starodávným lidským činnostem. Nejstarší doklady o zakládání rybníků pochází ze starověké Číny. V českých zemích se s prvními zprávami o rybnících setkáváme od 12. století, a to především na statcích klášterů a dalších církevních institucí, kde byla ryba vítaným doplňkem jídelníčku hlavně v postních obdobích.

K zakládání rybníků vybízel své poddané ve 14. století i Karel IV. Do stejné doby pravděpodobně spadají také počátky rybníkářství na Lnářsku, i když s výzvou "otce vlasti" to nejspíše souviselo pouze okrajově, pokud vůbec. Rybníky byly totiž v té době mimo jiné i jedním z prostředků obrany menších šlechtických sídel na venkově - tvrzí, které se nemohly spoléhat na výhody nepřístupné polohy na terénních vyvýšeninách jako hrady. Fortifikační funkci lze předpokládat u Zámeckého rybníka ve Lnářích, který chránil zdejší tvrz před útokem od východu či severovýchodu, nebo v nedalekých Tchořovicích.

K zbudování rybníka stačilo málo - přehradit na vhodném místě vodoteč, čímž došlo k zatopení vybrané plochy. Lnáře jsou přímo učebnicovým příkladem takového postupu. Zde vznikly na toku Smoliveckého potoka hned tři průtočné rybníky, i když s odstupem několika staletí. Nejstarším z nich byl bezesporu Zámecký (dříve zvaný Hradský), ten tvořil součást obranného systému tvrze. Vznikl tedy nejspíše současně s ní, tedy nejpozději na počátku 14. století. První zmínka o existenci rybníka pod Lnářskou tvrzí ("piscina sub municione Lnarz") však pochází až z roku 1465.⁴⁶ Rybník Podhájský je poprvé zmiňován roku 1617 při prodeji Lnářského panství Adamovi staršímu ze Šternberka. Překvapivě žádné bližší údaje nemáme o největším ze Lnářských rybníků - Veském.

Také v okolí Lnář vznikaly již ve středověku četné rybníky, které zakládala na svých pozemcích šlechta i duchovní. Zprávy o nich nalezneme v kupních

⁴⁶ TOUFAR, Pavel. Od Blatné k Otavě. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. 431 s. ISBN 80-86231-38-0. s. 80.

smlouvách a dalších dokumentech o majetkových transakcích. Většina z těchto rybníků existuje dodnes.

Přehled rybníků podle stáří⁴⁷

Pokud jde o chov ryb, ten se u nás zpočátku neřídil žádnými pravidly, výnosy tudíž nebyly nikterak veliké a vesměs pokrývaly pouze soukromé potřeby majitelů rybníků.⁴⁸ Teprve na počátku 15. století se objevují snahy rybníční hospodářství racionalizovat, přerušily je však husitské války a následující období nepokojů. Příhodná doba nastala až po konsolidaci poměrů v zemi za vlády Jagellonců (1471 - 1526). Hnací motorem při tom byla rivalita šlechty a královských měst, která soupeřila o moc v utvářející se stavovské monarchii, stejně jako prostá potřeba šlechty zajistit si spolehlivý a výnosný zdroj příjmů, namísto dosavadní již nedostačující poddanské renty. Zatímco města vynikala v řemeslné výrobě a pivovarnictví, šlechta měla jakožto vlastníky rozsáhlých pozemků mnohem lepší výchozí podmínky pro zakládání rybníků a chov ovcí a dobytka ve velkém. S přibývajícím zájmem šlechty o tyto zdroje příjmů nastal na sklonku 15. století v českých zemích zlatý věk rybníkářství, v němž se nyní již plně prosadil oddělený chov rybního plůdku, násadových a tržních ryb v k tomu určených rybnících (třecích, výtažnicích a hlavních čili kaprových). Systematickým postupem chovu produkce ryb výrazně stoupla. Nové metody se při tom uplatnily nejprve na velkých panstvích Pernštejnů na Pardubicku a Rožmberků na Třeboňsku, kde se nacházely roviny vhodné pro budování i několikasethektarových rybníků. Oproti tomu zvlněný terén Lnářska prakticky vylučoval zakládání více jak stohektarových rybníků; největší rybník v oblasti - Velká Kuš má "pouhých" 52,39 ha, následuje ji Metelský rybník s 51,48 ha.

⁴⁷ 1408 - dva rybníky ve Hvozdanech

1412 - Velký bezděkovský rybník

1433 - Hubenov, Měleč, Dlouhý, Hajanský (snad Kahoun) u Kocelovic

1465 - Zámecký rybník ve Lnářích

1544 - Hořejší a Dolejší rybník ve Tchořovicích, rybník Kněželuky

1559 - Velká a Malá Kuš

1559 - Pátek, Podhrad, Budětín, Horní a Dolní Vidlák, Pračovec, Nový (zřejmě Strašil), rybník "U Židovek" , pod Velkým Bezděkovským a Nový na statku Bezděkov

1564 - tři rybníky v Kasejovicích (Pivovarský, Koutecký a Nesviňský)

1577 - Smyslov, Loužnice, Kubov, Blatenka (dnes Blatenecký), Vlasatka, Paseka u Pole

⁴⁸ Rybník je definován jako technické dílo sloužící především k chovu ryb, avšak s možností regulace hladiny. Je zde tedy důležitá i retenční funkce a v poslední řadě také význam rybníka jako rezervoáru vody, například pro hašení požárů, což platilo především o menších rybnících přímo ve vsích nebo městech.

Poněkud příznivější situace je v sousední Blatenské pánvi, kde v letech 1492 - 1503 vznikl největší rybník celého Blatenska Labuť, jehož plocha činí 108,68 ha. Druhým v pořadí býval rybník Buzický s výměrou 96,34, zrušený roku 1810.

Rozmach rybníkářství doprovázelo úsilí o co největší technické vylepšení rybníků budováním důmyslných obtočných stok a napájecích kanálů, což dalo prostor vyniknout několika výjimečným odborníkům. Mezi nimi dominují tři jména - Josef Štěpánek Netolický (+ 1538), působící ve službách Pernštejnů a Rožmberků, Mikuláš Ruthart z Malešova (+ po 1576), tvůrce rybníků na krajiřovském panství Nová Bystřice a na Třeboňsku a konečně ten nejproslulejší, rožmberský regent Jakub Krčín z Jelčan a Sedlčan (1535 - 1604). Žádný div, že právě v 16. století spatřila u nás světlo světa také první teoretická příručka rybníkářství, spis "Libellus de piscinis et piscium, qui in eis aluntur" Jana Dubravia, vydaná tiskem roku 1547.⁴⁹

Jména projektantů rybníků na Lnářsku jsou zahalena mlčením pramenů. V místní tradici, zakládající se na tvrzení Aloise Václava Majera v jeho knize "Dějiny osady Lnářské" (1923), se má za to, že na budování rybníků v okolí Lnář se podílel právě Jakub Krčín, a to v době, kdy Lnáře vlastnil Volf Novohradský z Kolovrat (1550 - 1609),⁵⁰ který se úzce přátelil s posledním Rožmberkem Petrem Vokem. Zejména důmyslně navržená soustava rybníků mezi Tchořovicemi, Vrbnem a Polem se považuje za Krčínovo dílo, přímé důkazy však chybí. Kromě toho Krčín odešel z rožmberských služeb již roku 1588 a věnoval se pak převážně vlastním hospodářským aktivitám. Naopak zcela neprobádanou je pro nedostatek pramenů zakladatelská aktivita Václava Zmrzlíka ze Svojšína v oblasti Lnářského rybníkářství. Zdejší panství vlastnil více jak půl století (1501 - 1564), je tudíž nepravděpodobné, že by zůstal netknut moderními trendy režijního hospodaření šlechty. Konec konců předpokládá se, že nechal vybudovat rybník Velkou Kuš, jeho činnost v tomto směru mohla být tedy mnohem širší. Navíc víme, že byl v kontaktu s Mikulášem Ruthartem z Malešova, kterému věnoval jistou finanční částku ve svém posledním pořízení

⁴⁹ <http://www.knihovnazn.cz/referaty/osobnosti-regionu/1495-dubravius-jan-asi-1486-1553.html> (staženo: 7.1.2015)

⁵⁰ <http://www.geni.com/people/Volf-Novohradsky%C3%BD-z-Kolovrat/6000000013097170351> (staženo: 7.1.2015)

z roku 1565, a jehož zetěm byl Lorenc Mostní z Nižtice, doložený roku 1569 jako purkrabí Zmrzlíkova následovníka Zdeňka ze Šternberka na Inářském panství. Můžeme se tudíž oprávněně domnívat, že Mikuláš Ruthart pro Václava Zmrzlíka pracoval a je nejspíše tvůrcem některých rybníků na Lnářsku.

Podmínkou pro úspěšné podnikání v rybníkářství byl dostatek vodních ploch a půdy pro jejich zakládání. Lnářské vrchnosti se proto snažily průběžně své panství rozšiřovat nákupy sousedících pozemků. Zejména po třicetileté válce tak v souladu s obecným trendem zanikla v okolí řada drobných šlechtických statků jejich připojením k ekonomicky stabilnějšímu Inářskému panství. Tím rostl i počet rybníků. Velký podíl na tom měl Aleš Ferdinand Vratislav z Mitrovic, majitel Lnář v letech 1659 - 1672. Ten si nechal roku 1661 pořídit první známý soupis rybníků celého panství, rozšířeného přikoupením sousedního Hradiště roku 1659, který evidoval 41 rybníků. Následně hrabě Vratislav zahájil cílený nákup dalších statků, jmenovitě Záboří (1662), Bělčic (1663), Polánky (1663), Mladého Smolivce (1664), třetiny Bezděkova (1665), Hvožďan (1666) a Přebudova (1667). Počet rybníků tak stoupl na 108, jak udává inventář Inářského panství z roku 1674. Roku 1691, po připojení Metel, Radošic, Pole, Kadova, Lnářského Malkova a zbytku Bezděkova Humprechtem Janem a Tomášem Zacheem Černínem z Chudenic, se na panství nacházelo již 170 rybníků. Jejich počet ovšem stále stoupal zakládáním nových. Rybníční registr z roku 1788 (po přikoupení Životic a Slatiny), byl-li citován přesně, udává plných 228 rybníků, což je nejvíce v celé historii Inářského panství. Bylo to za vlády Sweerts - Sporků (1745 - 1802),⁵¹ z nichž především první, František Karel Rudolf (+ 1757), proslul zaváděním nových metod, plodin a druhů dobytka do rostlinné i živočišné výroby velkostatku a zvláštní pozornost věnoval i rybníkářství. Na Lnářsko nechal dovézt z jižního Německa a po aklimatizaci v teplejších vodách na svém panství Lysá nad Labem do rybníků nasadit nové plemeno kapra - lysce, zvaného pro svou hladkou kůži takřka bez šupin špihl (z něm. Spiegel=zrcadlo).

Podle dochovaných dokladů obhospodařovalo Inářské rybářství za hrabat Sweerts – Sporků v 18. století celkem 366 rybníků. Tento přesný počet měl

⁵¹ SIBLÍK, Josef. *Blatensko a Březnicko*. 1. vydání. Blatná: GARN, 2014. 483 s., s. 227.

dokonce naprosto zásadní význam. Majitelé panství totiž patřili mezi vášnivé vyznavače astrologie a každý rok proto zcela záměrně nechávali napustit 365 rybníků, což symbolizovalo počet dnů v kalendářním roce. Jestliže nadešel rok přestupný, bylo napuštěno všech 366 rybníků.⁵²

Správa tak rozsáhlého komplexu, jakým Inářské rybníkářství ve druhé polovině 18. století bylo, si vyžadovala dobrou organizaci a zodpovědnou práci. V čele rybníčního hospodářství stál tehdy fišmistr, který skládal vrchnosti přísahu věrnosti a poctivosti při plnění svěřených úkolů. Dohled nad výsadbou ryb, technickým stavem rybníků a organizace výlovů byla starostí porybných. Vlastní dozor nad rybníky a jejich ochranu před pytláky a škůdci prováděli zvláštní hlídači, zvaní holomci. Při výlovech asistovali poddaní, kteří to měli nařízeno v rámci robotních povinností a rybníční personál měl právo na rybí deputát.

První polovina 19. století přinesla Inářskému rybníkářství jistý úpadek ve prospěch chovu ovcí. Ochromení dovozu ovčí vlny z Anglie po zavedení kontinentální blokády císařem Napoleonem roku 1806, vedlo vrchnosti k tomu, aby se spoléhaly především na své zdroje, které bylo tudíž nutno rozšířit. Jan František Lincker z Lützenwicu, který tehdy vlastnil Lnáře, si dal roku 1810 vypracovat podrobný seznam všech rybníků na panství jejich určení a výnosů. Bylo jich tehdy 204 (po prodeji Slatiny téhož roku 201). Následně se započalo s rušením malých a nevýnosných rybníků (narozdíl od sousedního blatenského panství, kde se rušily i rybníky velké) a jejich přeměnou na pastviny pro ovce a hovězí dobytek. Do roku 1840 tak zaniklo asi 50 rybníků a chov ovcí v ovčinech velkostatku vzrostl na 12 228 kusů.⁵³

Nicméně i přes jistý pokles významu rybníkářství v hospodářské strategii Inářského velkostatku, bylo stále její důležitou součástí a výlovy rybníků byly dokonce oblíbenou kratochvílí hraběcích manželů Klementa Václava Linckera z Lützenwicu a Anny Linckerové de Árvay. Zajímavou zprávou o výlovu Podhájského rybníka v roce 1923 je, že zde byl vykonán rybolov za značné účasti pozvaných hostů při hudbě a byl vždy spojen s hostinou ve zvláštním stanu na hrázi. Každý z pozvaných hostů i diváků, byl obdarován rybami.

⁵² TOUFAR, Pavel. *Od Blatné k Otavě*. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. 431 s. ISBN 80-86231-38-0. s. 136.

⁵³ SIBLÍK, Josef. *Blatensko a Březnicko*. 1. vydání. Blatná: GARN, 2014. 483 s., s. 230.

Vzácnějším hostům se posílali candáti a úhoři až domů. A když po skončeném výlovu bylo zvoláno hoří, kochala se vrchnost i hosté pohledem na hemžící se množství lidí v bahně loviště, jak nacházejí ještě hojně paběrky ryb.

Nový rozmach nastal pro Inářské rybníkářství na sklonku 19. století, kdy byl majitelem velkostatku Karel z Lilgenau (1887 - 1924), který roku 1891 přijal do svých služeb vynikajícího odborníka, vodňanského rodáka Theodora Mokrého (1857 - 1945).⁵⁴ Ten, ač byl původním zaměřením lesník, rychle se vpravil do rybníkářství a právě v této oblasti slavil své největší úspěchy, které jej dodnes činí významnou autoritou oboru. Začínal však těžkou zkouškou, a tou byla náprava následků ničivé povodně z roku 1895. Mokřý byl schopen poškozené rybníky opravit a uvést do plného provozu během dvou let a zavedl postupně několik prospěšných opatření. Jednotlivé služebny velkostatku dal propojit telefonem, aby se zrychlila komunikace mezi nimi a včasnými zásahy se dalo předejít větším škodám, pokud by hrozily další povodně. Posílil dohled nad technickým stavem rybníků, dbal na to, aby bylo jejich okolí v co nejlepším stavu, neproduktivní místa nechal osázet ušlechtilými druhy vrb. Při výlovech větších rybníků zavedl úzkokolejné dráhy, aby se rybářům usnadnila práce. Založil hydrobiologickou stanici u rybníka Velký Pálenec. Ve snaze zvýšit výnosy se na jeho návrh započalo roku 1900 s umělým příkrmováním ryb. Nejvýznamnějším počinem T. Mokrého ovšem bylo vyšlechtění nového plemene lysého kapra - modráka, na němž pracoval se svým zástupcem Václavem Peckou plných patnáct let. Veřejnosti byla vysokojakostní tenkokožní ryba s malou hlavou, zavalitým tělem a chutným masem představena poprvé roku 1921.⁵⁵ Čtyři roky nato odešel Mokřý na odpočinek.

Díky rozsáhlé modernizaci dosáhlo Inářské rybníkářství již před první světovou válkou svého vrcholu, produkce putovala na domácí i zahraniční trhy. Pozemková reforma v letech 1923 - 1924 rybníční hospodářství velkostatku nijak neovlivnila, neboť mu všechny rybníky o ploše kolem 1000 ha byly ponechány. Od druhé poloviny 20. let je patrné zvyšování umělého příkrmu ryb a přihnojování rybníční půdy.

⁵⁴ TOUFAR, Pavel. *Od Blatné k Otavě*. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. 431 s. ISBN 80-86231-38-0. s. 136.

⁵⁵ SIBLÍK, Josef. *Blatensko a Březnicko*. 1. vydání. Blatná: GARN, 2014. 483 s., s. 227.

Roku 1948 byl Lnářský velkostatek zestátněn a rybníky převzalo od 1. 1. 1949 Státní rybářství Blatná s výjimkou těch, které ležely v povodí Úslavy. Ty připadly do správy Státního rybářství Klatovy. Změnila se i strategie chovu ryb, což v důsledku znamenalo zastavení chovu modráka ve prospěch odolnějších plemen.

Roku 1993 se rybníky na Lnářsku vrátili v restituci do rukou rodiny Vaníčkových, která prostřednictvím firem Rybářství Lnáře, s.r.o. a Dvůr Lnáře, spol. s r.o. pokračuje ve zdejší rybníkářské tradici. Obě firmy obhospodařují 132 rybníků, z nichž několik mají pronajato od velkostatku Rožmitál pod Třemšínem a Drahenice.

Místní lidé dávali rybníkům poetická jména: Topič, Kuš, Kaneček, Pustý, Pýcha, Závist, Bahýnko, Divák, Pálenec.... Mnohé z nich v parném létě skýtají příjemné osvěžení, řada z nich je domovem proslulého blatenského kapra.

2.2 Kultura a rybníky

Hojnost rybníků a ryb na Blatensku se samozřejmě projevuje v mnoha dílech zdejších umělců. Motivy ryb nacházíme například v tvorbě Mikoláše Alše, jehož maminka pocházela z hájovny u hráze rybníka Pálenec (dnes hydrobiologická stanice s naučnou stezkou). Aleš byl spolužákem a přítelem ředitele blatenského velkostatku a nejedna ryba z blatenských rybníků skončila na jeho stole.

Na velkostatku ve Lnářích začínal jako lesní příručí také pozdější proslavený akademický malíř Stanislav Lolek, kterému učarovala zdejší krajina a zachytil ji v mnoha obrazech a kresbách.

Rovněž náš současník, naivní malíř Josef Synek často nachází inspiraci u ryb a rybníků. Pracoval totiž dlouhá léta jako automechanik na blatenském rybářství a s rybářstvím byl ve styku denně.

Motivy rybníků, rybářů a vodních staveb často nacházíme i u akademického malíře Jiřího Karmazína z Laciné, který s rybáři úzce

spolupracuje. Podobné motivy nacházíme také u Jindřicha Krátkého a Mgr. Jana Olejníka.

Básnickým jazykem nezapomenutelně oslovil zdejší krajinu plnou rybníků Ladislav Stehlík. Jeho trilogie „Země zamyšlená“ je plná obdivu a lásky ke zdejšímu kraji.

2.3 Výlovy rybníků

Velký zájem veřejnosti je o každoroční podzimní výlovy.⁵⁶ Při určování termínů odlovů rybníků bylo mezi správami rybničního hospodářství jednotlivých velkostatků starým zvykem předem se dohodnout, aby nebyl výlov níže položených rybníků znemožňován vodou z výše položených a aby voda z výše položených, které se mají lovit, byla zachycena v níže položených, již slovených rybnících. Tento způsob domluvy o hospodaření s vodou byl praktikován mezi knížecím arcibiskupským velkostatkem rožmitálským, velkostatkem březnickým, chanovickým, oseleckým, Inářským a blatenským.⁵⁷

Rybník určený k odlovu se předem připravuje, tím, že se z něho včas a zvolna odpouští voda. Strojič vypouští rybník zdvižením čapu a táhl vodu pozvolným zdviháním čapu. Strojení je zvláštní práce – obřad s přísně dodržovaným pořádkem. Cti se jí zúčastnit dostává se jen nejzkušenějším rybářům a zdaleka ne všem. Z Petrova cechu se na některé nedostane za celý život. Hladina klesá, rybník zapadá, schází, teče tak, aby k plánovanému zahájení výlovu se voda i s rybami stáhla do loviště, odkud se ryby opakovanými zátahy sítěmi vylovují.

Již před rozedněním se shromáždí na hrázi pěšáci ve vysokých botách a v kožených zástěrách s rukávci, pomocné síly i vedoucí baštýři.⁵⁸ Na povel nadrybního „S Pánem Bohem“ začíná za úsvitu lov. Před očima diváků probíhá staletími vybroušený a vyladěný postup, kde každý jedinec zapadá do řetězu pracovního rytmu. Ze dvou lodí na horním okraji loviště sesouvá se nevod, který

⁵⁶ <http://www.nase-voda.cz/podzimni-vylovy-rybniku-2014-aktualizovano-2/> (staženo: 7.1.2015)

⁵⁷ SEKERA, Jiří. *Rybníky na Blatensku*. 1. vydání. Příbram: PB tisk., 2000. 256 s., s. 178.

⁵⁸ SEKERA, Jiří. *Rybníky na Blatensku*. 1. vydání. Příbram: PB tisk., 2000. 256 s., s. 179.

se roztahuje, až se uzavře loviště. Lovec stojící na lodi udržuje háčkem spodní žíň síť u dna. Na pokyn fišmistra chopí se pěšáci nevodu a počínají na obou koncích táhnout síť směrem ke břehu. Boří se do bahna rybníka. Současně se od stran brodí několik boťáků a holemi tlučou do hladiny, aby sehnali ryby do prostoru uzavíraného vlečeným nevodem. Při nízké hladině se ryby hromadí před nevodem, sehnané ryby se uzavřou ve zbytku vody svislými sítěmi, ryba se zaplotí. Pomalu postupují pěšáci kupředu a na laně vlečou široce rozvinutý nevod s nabranými rybami k lovišti, až se konečně pevně uzavře v úzkém oblouku před kádištěm.⁵⁹

Před očima diváků probíhá staletími vybroušený a vyladěný postup, kde každý jedinec zapadá do řetězu pracovního rytmu.

Informace o termínech výlovů jednotlivých rybníků lze získat vždy od poloviny září na příslušných rybářských podnicích a na internetu. Protože sestavení plánů výlovů není jednoduché, nemohou být přesné termíny známy dříve. Výjimku tvoří obvykle nejvýznamnější rybníky, jejichž datum výlovu bývá stanoveno již v předstihu. Návštěvu výlovu (zvláště hromadnou) se doporučuje raději projednat předem. Samozřejmě je možné navštívit výlov rybníka zcela samostatně bez předchozí domluvy, nelze ale vyloučit změnu termínu. Ryby a příroda mají prostě přednost.

Na vybraných rybnících je zajištěno občerstvení, prodej ryb a specialit z ryb, po dohodě i odborný výklad s ukázkou ryb. Firma Blatenská ryba na některých rybnících pořádá speciální akce pro návštěvníky, zpravidla s hudbou, pasováním na rybáře, někde se soutěží pro děti i dospělé. Již tradicí pro slavnostní výlov se stává termín státního svátku 28. října.

Hlavním lákadlem pro návštěvníky výlovů rybníků je zvláštní atmosféra lovení, této těžké, ale dokonale sebrané práce, prováděné po staletí podobnými metodami v krásné podzimní přírodě.

⁵⁹ SIBLÍK, Josef. *Blatensko a Březnicko*. 1. vydání. Blatná: GARN, 2014. 483 s., s. 233.

2.4 Pověsti

Česká krajina je plná znamení. Naši předkové na památku zázračných i děsivých příběhů stavěli u cest křížky a boží muka. Dodnes je Blatensko spojováno s pověstmi o vodnicích, čertovských kamenech i nešťastných láskách.

Rybník Topič

Podle první pověsti název Topič dostal podle toho, že při velké vodě vytápěl okolní pozemky a podle druhé proto, že se zde utopili Mansfeldovi vojáci a pokud se dostali k dalšímu rybníku, pak jejich koně uvízli v bahně až po řiť. Proto onen další rybník dostal název Řitovíz přední a Řitovíz zadní o rozloze 5,5 ha.

Strašidelná pověst⁶⁰

Kdysi dávno v blízkém mlýně žil mlynář, který vlastnil čarodějnou knihu a zaklínal čerty. Jednoho dne nebyl doma, knihu našel jeho synek a začal si v ní číst. Byl patrně pilným a pozorným žáčkem, když to zvládl. Náhle se objevili čerti, poskakovali kolem něj a dožadovali se, aby jim dal nějakou práci. Naštěstí se pan otec vrátil domů a přikázal čertům, aby uprostřed blízkého rybníka vybudovali ostrov. Od těch dob se tomu místu říká Čertovo pole. Kdyby pan otec nezasáhl, čerti by jeho synka dozajista roztrhali.

Přízrak zlého správce⁶¹

Podle staré pověsti se v okolí zámku zjevoval přízrak zlého správce, který za tmavých nocí jezdil mezi Lnářemi a Záhorčicemi v ohnivém kočáru a měl ohnivě planoucí hlavu. Za života prý trýznil poddané. Proto byl potrestán.

⁶⁰ TOUFAR, Pavel. *Od Blatné k Otavě*. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. 431 s. ISBN 80-86231-38-0. s. 132.

⁶¹ TOUFAR, Pavel. *Od Blatné k Otavě*. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. 431 s. ISBN 80-86231-38-0. s. 140.

Provázely ho zvuky „divoké honby“ neboli „čertovy honitby“. Také býval viděn v lese u nedalekých Kasejovic jako ohnivý sloup. Kupodivu je nestrašil, ani je nehonil po lese. Jen se prý poklonil a zmizel. Když otevřeli jeho hrob a rýčem oddělili hlavu od trupu, nastal klid a přízrak se už nikdy neobjevil. Už si proto za tmavých nocí nemusíte dávat na cestách v okolí Lnářů pozor, abyste přízrak nepotkali.

Vodní panna⁶²

Na západ od Blatné, v tiché lesní krajině nedaleko Tchořovic, leskne se hladina rybníka Kaprova. Jednou za teplé letní noci, když stoupala z vody pára a měsíc v úplňku ozářil vrcholky stromů kolem rybníka, objevily se zčistajasna na hladině tři vysoké štíhlé postavy s bledou tváří jako mlha. Šat měly hebký a průhledný. Byly to vodní víly, jedna krásnější než druhá. Sotva vystoupily z rybníka na louku, ozvala se odněkud tichá, neobyčejně líbezná hudba. Víly se chopily za ruce a tančily. Byl to kouzelný tanec, tak ladný a půvabný, že lidské slovo je slabé.

Zatímco víly tančily na hebounké trávě mezi rybníkem a lesem, na pokraji háje skryt za stromem pozoroval je hezký myslivecký mládenec z blízké hájovny. Téměř nedýchal, když sledoval čarovný rej těch vodních krásek. Tu náhle chlapec sebou prudce pohnul, pod nohama mu cosi zapraskalo, rachot porušil klid letní noci, umlkla kouzelná hudba a víly zmizely v rákosí.

Mládenec nešel domů, kde ho nikdo nečekal, ale zamířil do vesnice. Byla neděle a v hospodě hrála muzika. Bylo tu veselo a plno chasy, ale mladý Mysliveček byl samotář a s děvčaty to neuměl. Seděl a s nikým se nebavil. Už se chtěl od stolu zvednout a odejít, když k němu přistoupila dívka, kterou neznal. Vyzvala ho k tanci a on neodmítl. Tančila lehce jako pápěrka, jen se nadnášela. Chlapci se zalíbila. Jakmile zábava skončila, vyšli z hospody, ona ho stále táhla k vodě, on ji zas zpátky do vsi. Žadonil, aby ještě neodcházela. Kráčeli lukami do sebe zahleděni a tiskli si ruce. „Chtěla bys mne za muže?“, osmělil se mládenec. „Jsem vodní panna“, odvětila dívka. „Ve dne přebývám hluboko na dně rybníka

⁶² SIBLÍK, Josef. *Blatensko a Březnicko*. 1. vydání. Blatná: GARN, 2014. 483 s., s. 245.

v křišťálovém paláci. Tam se svými družkami střežím poklady a duše utopenců. Teprve zvečera vystupujeme z vody na břeh, tančíme a lákáme mládence, jako jsi ty. Líbíš se mi. Nechci se vrátit do hlubin rybníka, do paláce, kde je chlad a nuda. Mé srdce touží po lásce, chce milovat a být milováno. Vezmu si tě, ale nesmíš mi nikdy ani jediným slůvkem připomenout, čím jsem bývala.“

Brzy se strojila svatba. Žili pak spolu spokojeně. V hájovně bylo vše čisté jako ve studánce. Jestli žena někde spatřila smítko, už zametala, našla – li skvrnu na šatě , už prala. Její muž měl zpočátku radost, že má doma stále uklizeno a čisto, avšak zanedlouho se mu ustavičné uklízení jeho ženy začalo protivit. Kam se podíval, všude samá voda. Jednou, když zase prala nevrle prohodil: „ Už se zase ve vodě cachtáš jako kachna, pořád jen myješ, jsi věčně mokrá, jako bys sedala pod okapem. Je vidět, žes bývala vodní pannou.“

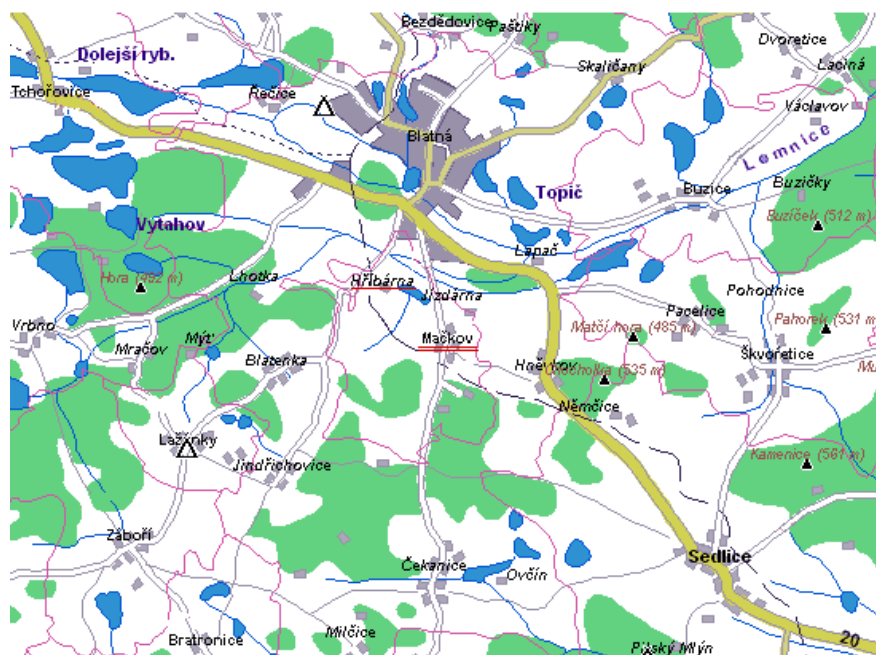
V tu chvíli se žena zarazila. Cítila se zneuctěna a než se nadál, zmizela. Marně ji pak celou noc hledal, marně na ni u rybníka volal.

Myslivec se té noci již domů nevrátil. Ráno, když šli lesní dělníci do práce, uviděli na hladině rybníka pohybující se myslivecký klobouk. Zpráva o tom spěchala ve Tchořovicích od chalupy k chalupě. Lidé si vyprávěli, že myslivce stáhla pod hladinu vodní panna.

Než se rok s rokem sešel, rozkvetly na rybníce Kaprově nádherné bělostné lekníny. Od té doby tu rozkvétaly každého léta a zdobily vodní hladinu, která se kdysi uzavřela nad myslivcem z nedaleké hájovny.

2.5 Didaktická aktivita

Příprava návštěvy rybníku

Rybníky na Blatensku⁶³

Příprava tématické integrované výuky

Téma: Den na výlovu rybníka

Časové rozvržení: 1 den (4 vyučovací hodiny)

Třída: 4. B

Materiální zabezpečení: pracovní listy, obrázky ryb, zadání úkolů pro skupiny, rychleschnoucí hmota, podložky, karton, tempery, legenda, videozáznam rybníků na Blatensku, puzzle (rybníky Blatenska), obrázky

Organizace: spolupráce ve skupinkách, samostatná práce

⁶³ <http://www.mackov.w1.cz/imgs/mapa.gif> (staženo: 7.1.2015)

Mezipředmětové vazby: přírodověda, výtvarná výchova, český jazyk, pracovní činnosti

Průřezová témata: osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana, environmentální výchova, mediální výchova

Cíle

Přírodověda

Žáci si procvičí znalosti o některých druzích našich ryb a zopakují si hlavní znaky této třídy obratlovců.

Pracovní činnosti

Žáci vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních materiálů, pracují podle slovního návodu a předlohy. Žáci prostřednictvím vlastní tvorby pochopí náročný proces vzniku uměleckého díla. Rozvíjí a uplatňují vlastní vnímání, citění, myšlení, prožívání a představivost. Objevují výtvarné kvality a hodnoty ve světě přírody, kultury a umění.

Český jazyk

Žáci analyzují a výstižně se vyjádří k situacím shlédnutým na videu. Interpretují a hodnotí přečtené texty, vybírají z nich podstatné údaje

Výtvarná výchova

Žáci charakterizují typické prvky rybníků, využívají kontrastu při kresbě tužkou, vedou dialog, vyjadřují se k tvorbě své i druhých.

Klíčové kompetence⁶⁴

Nyní se zaměříme na klíčové kompetence, které jsme s žáky během tohoto dne rozvíjeli.

Kompetence k učení: žáci vyhledají a třídí informace, kriticky zhodnotí výsledky svého učení

Kompetence k řešení problémů: žáci promýšlí způsob řešení problémů a využívají k tomu předchozích zkušeností

Kompetence komunikativní: žáci plynule hovoří o rybnících na Blatensku

Komunikace sociální a personální: učitel vytváří příležitosti k interpretaci či prezentaci různých textů, obrazových materiálů a jiných forem záznamů; žáci tolerují názor spolužáka, učí se naslouchat druhému; žáci účinně spolupracují ve skupině

Kompetence občanské: žáci vyjmenují kulturní či historické památky, významné události v regionu

Kompetence pracovní: žáci uplatňují elementární poznatky o svém regionu, na příkladech porovnávají minulost a současnost; učitel se zajímá o názory a zkušenosti žáků

Přírodověda

V této hodině se učitel snaží žáky zaujmout a hlavně motivovat.

Vstupní motivace

Jako vstupní motivaci učitel zvolí povídání o výlovu rybníka. Učitel dává dětem otázky: *“Jaké u nás žijí druhy ryb?”* „ *Kdo z vás chová nějaké ryby?* “. „ *Byl už někdo na výlovu nějakého rybníka?*“

⁶⁴ http://www.hluchak.cz/ssp/3_kompetence_rvp.html (staženo: 12.1.2015)

Skupinová práce

Žáci se rozdělí do skupin. Mají za úkol doplnit text, najít slova v osmisměrce a přiřadit popisku k obrázku ryby v pracovním listě, který jim učitel rozdá a napsat jak se ryba jmenuje a v jakém prostředí žije.

Pracovní list – Ryby

1. Najdi název ryby

Blanka právě přijela.

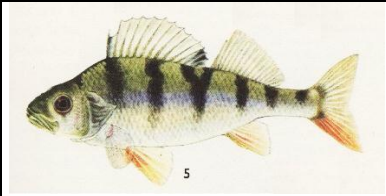
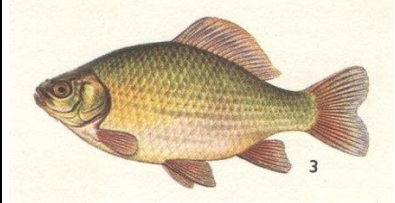

Játrová paštika nám nechutná.

Nebud' tak líný.

Jedno oko u něj chybělo.

Kup se žvýkačky nebo lentilky.

2. Doplň tabulku

OBRÁZEK	NÁZEV	ČÍM SE ŽIVÍ	ZAJÍMAVOST
			
			
			
			

3. Doplň v textu vynechaná slova, ta vyškrtej v osmisměrce a ze zbylých písmen sestav název ryby.

Ryby jsou vodní Tvarem je jejich dokonale přizpůsobeno životu ve vodě. Dýchacím orgánem ryb jsou žábry, kryté plochými Vznášet se ve vodě jim pomáhá Významným smyslem paryb i ryb je Samičí pohlavní buňky se nazývají a samčí tekutina se spermiemi K rozmnožování ryb dochází v období Nejdůležitějším smyslem ryb je postranní čára čili Vylučovacím orgánem jsou obsahuje červené krevní barvivo. Na kost se upíná , kosti i svaly tvoří pohybový aparát. Naše největší ryba je Ryba mající chutné a málo tučné maso je Při lovu na kořist číhá

I	C	E	M	U	S	V	E	R	K
L	C	A	N	D	Á	T	Ě	L	O
A	Ý	V	O	N	Y	L	P	V	B
V	P	R	O	U	D	O	V	Ý	E
S	K	Ř	E	L	E	M	I	Y	C
Í	Z	Ý	Č	Š	T	I	K	A	N
N	😊	CH	I	A	V	A	E	😊	Á
E	L	Ě	CH	J	I	K	R	Y	G
Ř	K	M	M	L	Í	Č	Í	B	R
T	Á	L	E	D	V	I	N	Y	O

ŘEŠENÍ: je největší jeseterovitá ryba. Dorůstá délky až 8,5 m a dosahují hmotnosti až 1500 kg.

Úkol: Zjistí, kde žije:

Pracovní list – Ryby – řešení

1. Najdi název ryby

Blanka právě přijela.

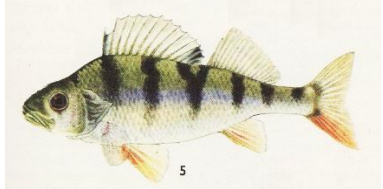

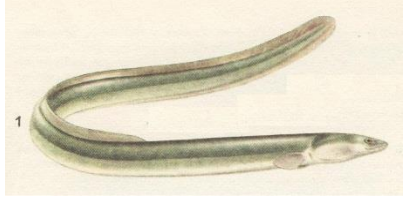
Játrová paštika nám nechutná.

Nebud' tak líný.

Jedno oko u něj chybělo.

Kup se žvýkačky nebo lentilky.

1. Doplň tabulku

OBRÁZEK	NÁZEV	ČÍM SE ŽIVÍ	ZAJÍMAVOST
	štika obecná	ryby, žáby, čolci, vodní ptáci	hřbetní ploutev posunutá hodně dozadu
	okoun říční	plůdky ryb, malé ryby	trny ve hřbetní ploutvi, tmavé pruhy
	karas obecný	všežravec – části rostlin, drobní živočichové	nemá vousky
	úhoř říční	larvy hmyzu, měkkýši, červi	žije v řekách a tře se v moři, tažná ryba

2. Doplň v textu vynechaná slova, ta vyškrtej v osmisměrce a ze zbylých písmen sestav název ryby.

Ryby jsou vodní **OBRATLOVCI**. Tvarem je jejich **TĚLO** dokonale přizpůsobeno životu ve vodě. Dýchacím orgánem ryb jsou žábry, kryté plochými **SKŘELEMI**. Vznášet se ve vodě jim pomáhá **PLYNOVÝ MĚCHÝŘ**. Významným smyslem paryb i ryb je **ČICH**. Samičí pohlavní buňky se nazývají **JIKRY** a samčí tekutina se spermii **MLÍČÍ**. K rozmnožování ryb dochází v období **TŘENÍ**. Nejdůležitější smyslem ryb je postranní čára čili **PROUDOVÝ ORGÁN**. Vylučovacím orgánem jsou **LEDVINY**. **KREV** obsahuje červené krevní barvivo. Na kost se upíná **SVAL**, kosti i svaly tvoří pohybový aparát. Naše největší ryba je **SUMEC**. Ryba mající chutné a málo tučné maso je **CANDÁT**. Při lovu kořist číhá **ŠTIKA OBECNÁ**.

I	C	E	M	U	S	V	E	R	K
L	C	A	N	D	Á	T	Ě	L	O
A	Ý	V	O	N	Y	L	P	V	B
V	P	R	O	U	D	O	V	Ý	E
S	K	Ř	E	L	E	M	I	Y	C
Í	Z	Ý	Č	Š	T	I	K	A	N
N	☺	CH	I	A	V	A	E	☺	Á
E	L	Ě	CH	J	I	K	R	Y	G
Ř	K	M	M	L	Í	Č	Í	B	R
T	Á	L	E	D	V	I	N	Y	O

ŘEŠENÍ: **VYZA VELKÁ** je největší jeseterovitá ryba. Dorůstá délky až 8,5 m a dosahují hmotnosti až 1500 kg.

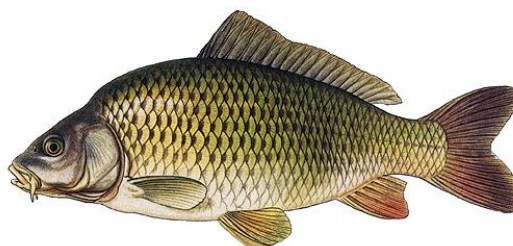
Úkol: Zjistí, kde žije: **Černé, Azovské, Jaderské moře**.

Hádej kdo jsem. Přiřaď popisku k obrázku ryby, napiš jak se jmenuje a v jakém prostředí žije.

Jsem sladkovodní ryba, žiju v rybnících, jezerech a řekách. Jsem všežravec a živím se drobnými živočichy, které sbírám ze dna, také se živím pšeničnými zrnky a významnou součástí mé potravy jsou rostlinné zbytky, hlavně různá semena. Podle povrchu těla nám lidé říkají – šupináč, lysec nebo naháč. Jsem symbolem Vánoc.

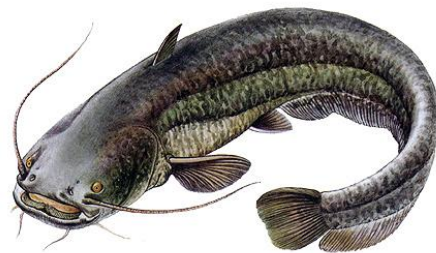
Jsem sladkovodní ryba, žiju ve středních a horních úsecích toků, v horských potocích a velkých nadmořských výškách. Důležitá je pro mne čistota vody a obsah kyslíku ve vodě. Mám vřetenovité, mírně zploštěné, svalnaté tělo. Mám zaokrouhlené, poměrně krátké břišní i hřbetní ploutve. Typická je pro mne tuková ploutvička. Živím se larvami vodního hmyzu – chrostíky, jepicemi, pakomáry, ale také náletovým suchozemským hmyzem.

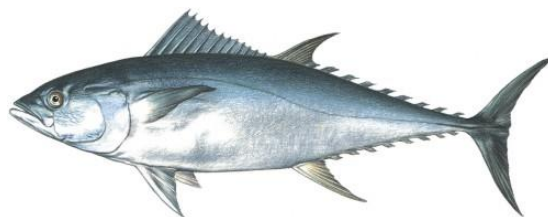
Jsem sladkovodní ryba, žiju v rybnících, jezerech a řekách. Jsem všežravec a živím se drobnými živočichy, které sbírám ze dna, také se živím pšeničnými zrnky a významnou součástí mé potravy jsou rostlinné zbytky, hlavně různá semena. Podle povrchu těla nám lidé říkají – šupináč, lysec nebo naháč. Jsem symbolem Vánoc.

Jsem dravá sladkovodní ryba, s protáhlým válcovitým tělem a širokou protáhlou ozubenou tlamou. Zuby mám mírně zahnuté dovnitř, aby se mi má kořist snadno nevysmekla. Tělo mám svrchu a na bocích zelenohnědé se světlými skvrnkami. Břicho mám světlejší. Mohu dorůst do délky 1,5 m a můžu mít až 25 kg.

Nejsem sladkovodní ryba, ráda překonávám velké vzdálenosti a cestuju v nevelké hloubce. Velmi rychle rostu v 1. roce mám už 0,9 kg a ve 3. roce vážím až 15 kg. V dospělosti měřím až 3 m a vážím až 500 kg. Jsem dravá ryba mám ráda sledě, sardele a jiné menší ryby, které lovím často ve velké hloubce. Jsem nejběžněji lovená ryba, moje maso je velmi chutné, v Japonsku se mé maso dává do suši. Protože je moje maso velmi oblíbené a můj lov se zdvojnásobil, začíná se ze mě stávat kriticky ohrožený druh, proto jsou na můj lov stanoveno omezení (kvóty).

Jsem největší sladkovodní ryba v Evropě. Mám širokou nízkou hlavu a protáhlé tělo. Na horní čelisti mám dva dlouhé chrupavčité vousy, na dolní čelisti čtyři kratší vousy. Ústa mám široká, ozubená a ocasní část těla je zploštělá a dlouhá. Barvu mám olivově zelenou až šedomodrou, břicho světle šedé až bílé. Mám rád vodu s pomalým proudem nebo stojatou. Dožívám se 20-40 let, mohu mít klidně i 2 m na délku a více než 100 kg (podle stáří). Živím se různou potravou – mám rád červy, obojživelníky, plazy, měkkýše, korýše, vodní savce a ptáky (kachny) z ryb mám rád líný a kapry.

Jsem dravá mořská ryba příbuzná tuňákovi. Bývám dlouhá až 45 cm. Rychle plavu a mám hluboce vykrojenou ocasní ploutev. Abych se neutopila musím být v neustálém pohybu a můžu lovit v různých hloubkách. Mám jemné zoubky, kterými lovím potravu. Mám stříbřité boky a zelenomodrý hřbet s kovovým odleskem, který je protkán nepravidelnými tmavými proužky. Mám průměrně 30-40 cm a 0,75-1 kg. V zimě přezimuji v hlubších vodách.

NÁPOVĚDA: makrela obecná, kapr obecný, pstruh obecný potoční, sumec velký, úhoř říční, štika obecná, tuňák obecný

Výtvarná výchova

Vstupní motivace

Učitel vypráví žákům o stavbě rybníků, jak to vypadalo při jejich vzniku. K výkladu učitel použije literaturu a obrázky doplněné stručným textem. Učitel vysvětlí žákům, jaký je rozdíl mezi „rybníkem pramenitým, říčním, potočným a nebeským.“

Samostatná práce

Žáci dostali za úkol namalovat rybník, jak by mohl vypadat v jejich fantazii a znázornit jeho význam.

Práce Pavla Švagra

Zhodnocení hodiny

Na konci hodiny jsme hodnotili jednotlivé výkresy. Žáci měli za úkol stoupnout si k obrázku spolužáka, který se jim nejvíce líbil. Žáci nesměli hodnotit svůj obrázek, jenom výtvořky svých spolužáků

Český jazyk

Motivace

Učitel si připraví pro žáky obálky, ve kterých na ně čeká překvapení. *„Když je vyřešíte, zjistíte, o čem si budeme v dnešní hodině povídat.“*

Skupinová práce

Žáci se rozdělí do skupin. Každá skupinka dostane v obálce puzzle (různé rybníky na Blatensku). *“Vaším úkolem bude poskládat tyto puzzle (Formát A4), poznat a pojmenovat daný objekt a připravit si o něm krátké povídání. Zkuste vymyslet alespoň dvě věty.“*

Promítání videozáznamu (20 min.)

Učitel pustí krátký snímek o rybnících na Blatensku. „*Dívejte se pozorně, dozvíte se nové informace ke svým „skládankám.“* Po zhlédnutí videosnímku následuje diskuze ve skupince, žáci dávají dohromady nové informace, které načerpali. Zvolí si mluvčího, který prezentuje jejich obrázek. „*Ted’ už nám může každá skupinka představit svůj složený obrázek s plynulým povídáním o něm.*“

Závěr

Zhodnocení hodiny v kroužku. Žáci vyjadřují své dojmy. Co se jim líbilo nebo naopak nelíbilo v této hodině, jak se jim pracovalo ve skupinkách. Učitel pochválí žáky za spolupráci a aktivitu.

Pracovní činnosti

V pracovních činnostech jsem zvolila práci s rychleschnoucí hmotou.

Motivace

Společně si s žáky povíme celý postup výroby (výroba různých druhů rybiček, sušení, malba, výpal). Debata probíhá ve skupině v kruhu na koberci.

Úkol

Žáci mohou pracovat samostatně, ale i ve skupinách. Žáci tvoří z rychleschnoucí hmoty různé druhy ryb, za použití jakékoliv techniky. Někteří žáci, kteří nechtějí pracovat samostatně, mohou připravovat válečky z hmoty. Učitel mluví společně s dětmi o rozdílech práce s keramickou hlínou a s rychleschnoucí hmotou.

Závěr

Žáci vytvoří výstavu z hotových výrobků, sami vyhodnotí nejlepší. Proběhne rozdělení podle techniky zhotovení, porovnání kvality, vyzdvižení kladů každého výrobku.

Ryby z rychleschnoucí hmoty⁶⁵

⁶⁵ <http://www.knihovna.jinacovice.cz/dilnicky/02/dil2.pdf> (staženo: 12.3.2015)

Obr. 9 Rybník Loužnice u Pole (foto: autorka, 2015)

Obr. 10 Rybník Nový u Tchořovic (foto: autorka, 2015)

Obr. 11 Podhájský rybník - Lnáře (foto: autorka, 2015)

Obr. 12 Rybník Sladovna - Blatná (foto: autorka, 2015)

Obr. 13 Zámecký rybník – Lnáře (foto: autorka, 2015)

Obr. 14 Veský rybník – Lnáře (foto: autorka, 2015)

Obr. 15 Podhájský rybník - Lnáře (foto: autorka, 2015)

Obr. 16 Zámecký rybník - Lnáře (foto: autorka, 201)

Obr. 17 Výlov rybníka - Lnáře (foto: H. Vaníčková, 2014)

Obr. 18 Výlov rybníka – Velkého Bělčického (foto: H. Vaníčková, 2014)

3 KELTSKÁ SVATYNĚ

Sakrální prostor Bělčice se nalézají na východním svahu těsně pod vrcholem kopce Budín⁶⁶ stejnojmenné vesnice. Valy zaujímají prostor o velikosti 107 x 101 m v nadmořské výšce 536 m n.m.

Na temeni roste pár keřů a stromů. Ty lemují jasně viditelný, mírně se ke středu zvedající travnatý prostor, na východní a částečně i jižní straně s naprosto zřetelným hlubokým příkopem a valem, širokými celkem asi 6m. Na dně příkopu a na jeho bocích leží množství zvláštních drobnějších kamenů a mezi nimi i několik větších. Příkopy a valy na dalších stranách nejsou už tak zřetelné, ale je vidět, že tento prostor respektují i zemědělci, šetří ho od orby a nechávají zde volně růst trávu. Ze samotného travnatého návrší je úžasný výhled do širokého okolí a pokud zde svatyně někdy skutečně byla (průzkum ji prokázal z 2.-1.století př.n.l. v mladší době laténské), byla zvolena na místě zvláště majestátním a pocitově určitě uklidňujícím.

Archeologická lokalita, sakrální prostor Bělčice je jedním z mála čtyřúhelníkových valů, tzv. Viereckschanze, nacházejících se na našem území. Viereckschanze byly využívány Kelty v době laténské jako místo kultu, posvátný prostor a shromaždiště.

Opevnění čtyřúhelníkových valů se zachovalo pouze částečně. Nejzachovalejší stranou je strana severozápadní, kde val dosahuje výšky až 2,95 m. Val byl opatřen vnějším příkopem, dnes hlubokým 3,9 m. Hliněný val byl nasypán na původní terén a před ním byl vyhlouben příkop se zašpičatělým dnem. Šířka valu spolu s příkopem dosahuje dnes až 6 m. Dvě strany bělčického sakrálního prostoru jsou v terénu, díky zemědělské činnosti, patrné pouze jako terénní vlna.

Na dně příkopu byla nalezena laténská keramika a uvnitř čtyřúhelníkového prostoru byl objeven kamenný žernov. Jižně od lokality, ve

⁶⁶WALDHAUSER, Jiří. *Keltské Čechy*. 1. vydání. Praha: Academia, 2012. 383 s. ISBN 978-80-200-2119-9. s. 62.

vzdálenosti 300 m, byl nalezen brousek a soubor keramiky ze 3.-1. stol. př. n. l.⁶⁷
Nálezy si lze prohlédnout v muzeu v Blatné.

Sakrální prostor Bělčice byl využíván v mladší době železné, v 3.-1. stol. př. n. l. Čtyřúhelníkové valy sloužily zřejmě jako shromaždiště, kultovní místo, a možná i jako sídelní prostor keltského obyvatelstva v této oblasti. Šlo o vymezení posvátného prostoru keltské svatyně z mladší doby latéské (2.-1.st.)

Bělčický sakrální prostor byl využit ještě krátkodobě jako ležení českého stavovského vojska krátce před bitvou na Bílé hoře na podzim roku 1620.

Prohlubeň v nejsevernějším cípu SZ valu byla považována za pozůstalou stopu po archeologické sondě, avšak J.Waldhauser⁶⁸ o této anomálii nehovoří jako o sondě, nýbrž jako o místě, ve kterém jsou obiloviny tmavěji zbarvené a o něco vyšší než rostliny okolní, a kde se proto prováděl povrchový sběr.

Na mnoha místech v blízkém okolí svatyně, např. na Závišínském potoce, se rýžovalo zlato. Po těžbě zlata v okolí zbyly přesypy zvané sejpy podobné mohylám, s nimiž mohou být zaměněny.

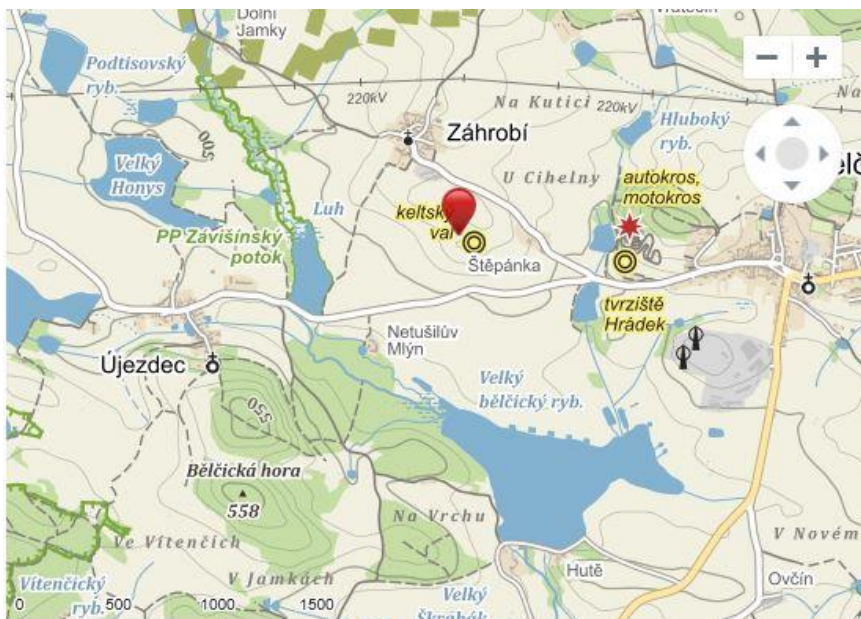
Skoro přesně pravoúhlé valy nejrůznějších rozměrů a tvaru obdélníku na zvláštních odlehklých místech v dosažitelné vzdálenosti od nejbližších hradišť často naznačují, že takové místo nesloužilo k obytným účelům, ale pravděpodobněji k duševní očistě a uctívání pohanských bohů. Jedná se o tzv. svatyně, někdy také mezi archeology zvané Viereckschanze. Při jejich archeologickém průzkumu se povětšinou předměty denní potřeby, ale spíš předměty zvláštní, působící víc jako honosnější dary. Často je pak díky dobrému strategickému položení použila středověká vojska k ležení před nějakou bitvou.

V případě čtyřúhelníkovitých valů nedaleko Bělčic severně od Blatné tomu bylo zrovna tak. I zde před bitvou na Bílé hoře tábořilo stavovské vojsko na podzim r.1620.

⁶⁷ WALDHAUSER, Jiří. *Keltské Čechy*. 1. vydání. Praha: Academia, 2012. 383 s. ISBN 978-80-200-2119-9. s. 63.

⁶⁸ WALDHAUSER, Jiří. *Keltské Čechy*. 1. vydání. Praha: Academia, 2012. 383 s. ISBN 978-80-200-2119-9. s. 62.

Toto místo má jedinou výhodu – je z něho vidět kolem dokola, jinak je naprosto snadno dosažitelné i dobytelné (i přes příkop a valy, které ho více vymezují než chrání). Z toho vyplývá, že se asi nikdy nepočítalo, že bude cílem dobývání a možná to pro posvátnost takového místa asi nikoho nenapadlo, jinak by takový člověk riskoval, že upadne v nemilost božstev.

Mapa keltských valů⁶⁹

3.1 Dějiny Keltů v Čechách

Ve spojitosti s Českými zeměmi je nejčastěji zmiňován kmen Bójů, který toto území obýval v době laténské. Šlo o jeden z nejmocnějších keltských kmenů a zmínky o něm jsou v dobových spisech více než časté. Tento kmen dal také vzniknout latinskému názvu naší země – Bohemia. Jde o latinskou verzi keltského názvu Boiohemum⁷⁰ neboli „země Bójů“. Keltští obyvatelé tudíž nebyli pro historii naší země zdaleka bezvýznamní.

⁶⁹ <http://blatensko.cz/alt/mapa.htm> (staženo: 12.1.2015)

⁷⁰ <http://www.keltsky-horoskop.cz/keltove/keltove-historie/keltove-v-cechach-a-na-morave/> (staženo: 12.1.2015)

Nejvýznamnější zjištění představuje možnost podílu Keltů z Čech na invazi na Balkán okolo roku 278 př. n. l.

Keltové do Čech také migrovali. Přistěhování malých skupin Keltů z Čech a Moravy do Bavorska ve 3. století př. n. l. by měla naznačovat analýza stronciových izotopů,⁷¹ obsažených ve sklovině lidských chrupů z hrobu v Dornachu v Bavorsku.

Pro 5. – 4. století se podařilo prokázat existencí přežívajícího nekeltského etnika - archeologové mluví o populaci popelnicových polí - na samém severovýchodním okraji tehdy Kelty osídleného území Čech.

Paměť krajiny Keltů v Čechách vyplývá z přibližně 3 tisíc míst, v nichž byly vnímavými lidmi a archeology zjištěny stopy po fyzické přítomnosti Keltů. Byla to hmotná kultura, nejčastěji pouhopouhé střepy,⁷² ale i zlaté mince a další předměty ukazující, kde pobývali, pohřbívali, bojovali, obětovali bohům, těžili nerostné bohatství.

3.2 Kdo byli Keltové

Keltové byli prvním etnikem, jehož příslušníci sídlili na území Čech a které zároveň známe jménem. Můžeme je považovat za jedny z tvůrců evropské tradice, kterou budovali od samého počátku spolu s Řeky, Římany, Ibery, Ilyry⁷³ a dalšími. Najednou zmizeli Keltové v době změny letopočtu z mapy střední Evropy. Na jejím západě a jihu podlehli politicky i kulturně Římanům. Pouze na několika málo místech dnes žijí přímí potomci Keltů a dodnes zní jejich jazyk. V Bretani na západním výběžku Francie, ve Walesu na západě Velké Británie a v Irsku, nepočítáme-li ostrov Man.

⁷¹ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách (dodatky)*. Jihlava: Ekon, 2007. 117 s. ISBN 978-80-7277-350-3. s. 10.

⁷² SIBLÍK, Josef. *Blatensko a Březnicko*. 1. vydání. Blatná: GARN, 2014. 483 s., s. 123.

⁷³ WALDHAUSER, Jiří. *Keltské Čechy*. 1. vydání. Praha: Academia, 2012. 383 s. ISBN 978-80-200-2119-9. s. 17.

3.3 Archeologické poznání sídel Keltů

Osídlení Keltů sice po sobě zanechává výrazné stopy, přímo pod povrchovou vrstvou humusu, respektive ornice, na zorávaných místech se dostávají artefakty hmotné kultury až na zemský povrch, kde je lze sbírat a obohacovat jimi muzejní sbírky.

Sídla Keltů archeologové dělí na opevněná, budovaná na strategických polohách a neohrazená, běžná v rovinách podél vodních toků. Z doby keltského osídlení během 4. až 3. století př. n. l.⁷⁴ není známo žádné opevnění, zatímco ve 2. až 1. století př. n. l. rozkvétala oppida.⁷⁵

Nejčastěji objevenou stavbou na keltských sídlištích se staly polozemnice. Jde o obdélníkové, několik málo decimetrů pod tehdejší povrch zahloubené domy o zastřešené ploše nejčastěji 10 až 20 metrů čtverečních. Základní konstrukci tvořily do země zapuštěné kůly, často umístované ke středu kratších stran. Stěny tvořily hrázďené armatury (výplety proutím mezi kůly, vyplněné hlínou), popřípadě sрубové konstrukce. Střecha bývala pokryta došky nebo rákosem či drny.

3.4 Hmotná kultura

Nejčastěji se archeologové zabývali popisem a datováním zlomků keltské keramiky. Manželská dvojice archeologů navrhla technologické třídění⁷⁶ keramiky Keltů do osmi skupin kvantitativně různě oblíbených druhů hrnčířského zboží.

Importy řecké keramiky do Čech nově zhodnotil tým W. Kimmiga.⁷⁷ Tyto nádoby měly být užívány při velkých slavnostních hostinách k mísení, nabírání a pití vína.

⁷⁴ WALDHAUSER, Jiří. *Keltské Čechy*. 1. vydání. Praha: Academia, 2012. 383 s. ISBN 978-80-200-2119-9, s. 20.

⁷⁵ SIBLÍK, Josef. *Blatensko a Březnicko*. 1. vydání. Blatná: GARN, 2014. 483 s., s. 234.

⁷⁶ WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách (dodatky)*. Jihlava: Ekon, 2007. 117 s. ISBN 978-80-7277-350-3. s. 11.

⁷⁷ <http://web.ff.cuni.cz/ustavy/uprav/pages/publikace/ObchodAR.pdf> (staženo: 12.1.2015)

Jenom nepatrná část předmětů, jichž užívali Keltové, se dochovala až do dnešní doby. Všechno, co bylo zhotoveno z organických materiálů, dřeva, kůže, textilu a podobných substancí, podleho zániku, protože v našich půdních podmínkách zetlelo téměř bez jakýchkoli stop. Tak archeologové přicházejí například o dřevěné nádoby, topůrka a násady železných nástrojů, ale i oradla, vyrobená ze silnějších větví a části kmenů.

Nejpočetnějším nálezem z keltských sídlišť zůstávají zlomky keramiky, málokdy i celé neporušené nádoby. K častějším nálezům patří zlomky náramků a opaskových zápon, popřípadě kroužky z opasků.

Z kovových zbraní kralovaly železné meče, nošené v plechových pochvách, především však kopí a oštěpy, z nichž bývají nalézány železné hroty.

Skleněné předměty si za Keltů vydobily místo mezi osobními šperky. Na prvním místě byly skleněné korále. Od zlomu 3. a 2. století př. n. letopočtem⁷⁸ se dostaly do módy skleněné náramky, nejčastěji vyráběné z modrého, kobaltového skla.

K nejvzácněji nalézaným předmětům náleží keltské mince ze zlata nebo stříbra, výjimečně i bronzu nebo příbuzných slitin. To samé platí o jantaru.

⁷⁸ WALDHAUSER, Jiří. *Keltské Čechy*. 1. vydání. Praha: Academia, 2012. 383 s. ISBN 978-80-200-2119-9. s. 23.

3.2 Didaktická aktivita

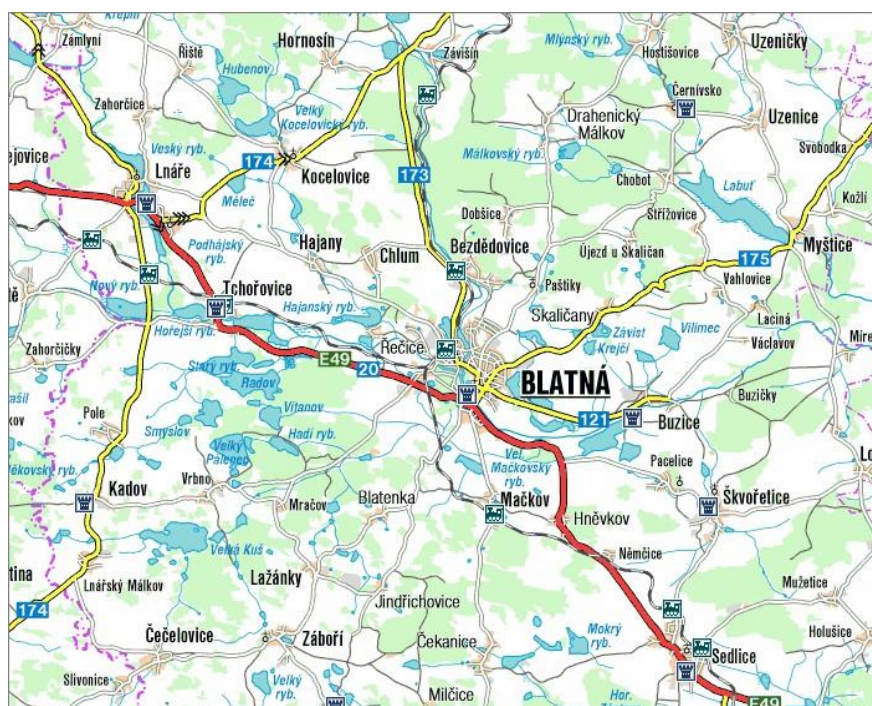
Příprava návštěvy čtyřúhelníkového keltského valu

Svatyně je volně přístupná pro prohlídku.

Doprava

Autobusové spojení

Je možné využít autobusového spojení⁷⁹ Blatná - Bělčice.

Poloha města Blatná⁸⁰

Návštěva keltské svatyně

Třída absolvuje prohlídku svatyně.

⁷⁹ <http://jizdnirady.idnes.cz/autobusy/spojeni/> (staženo: 10.1.2013)

⁸⁰ <http://www.blatna.info/mapy.php> (staženo: 10.1.2015)

Příprava tématické integrované výuky

Téma: Regionální dějiny a jejich postavení ve výuce dějepisu; Den v keltské svatyni u Bělčic.

Časové rozvržení: 1 den (5 vyučovacích hodin)

Třída: 4. C

Materiální zabezpečení: pracovní listy, obrázky keltských domů, zadání úkolů pro skupiny, kreslicí potřeby, podložky, kreslicí karton A3, temperové barvy, encyklopedie, puzzle keltů, keltských mincí, nádob

Organizace: práce ve skupinách, samostatná práce

Mezipředmětové vazby: vlastivěda, matematika, český jazyk, výtvarná výchova, přírodověda

Průřezová témata: osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana, environmentální výchova, mediální výchova

Cíle

Matematika

Žáci používají přirozená čísla k modelování reálných situací, čtou, provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly, řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace s přirozenými čísly.

Žáci popisují jednoduché závislosti z praktického života, doplňují tabulky, posloupnosti čísel, vyhledává a třídí data.

Přírodověda

Žáci rozpoznají tradiční léčivky, zapamatují si význam léčivých bylin. Pozorně čtou, rozhodují a procvičují paměť.

Výtvarná výchova

Žáci prostřednictvím vlastní tvorby pochopí náročný proces vzniku uměleckého díla. Rozvíjí a uplatňují vlastní vnímání, cítění, myšlení, prožívání a představivost. Objevují výtvarné kvality a hodnoty ve světě přírody, kultury, umění.

Vlastivěda

Žáci se seznámí s dobou, kdy žili na našem území Kelti, váží si práce své i ostatních, respektují názory druhých.

Český jazyk a literatura

Žáci plynule čtou s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti, porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti, respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru, volí vhodné verbální a nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích, na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev.

Žáci si pomocí textu upevní znalosti o jarních bylinách, vlastními slovy popíší obrázek, určí na základě textu druh rostliny.

Žáci vyjadřují své pocity z přečteného textu, pracují tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností.

Klíčové kompetence⁸¹

Nyní se učitel zaměří na klíčové kompetence, které s žáky během tohoto dne rozvíjí.

⁸¹ http://www.hluchak.cz/ssp/3_kompetence_rvp.html (staženo: 12.1.2015)

Kompetence k učení: žáci vyhledají a třídí informace, kriticky zhodnotí výsledky svého učení - žáci vyhledají, zpracují a používají potřebné informace z různých zdrojů

Kompetence k řešení problémů: žáci promýšlí způsob řešení problémů a využívají k tomu předchozích zkušeností

Kompetence komunikativní: žáci formulují a vyjadřují své myšlenky a názory v logickém sledu, žáci rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, žáci využívají informační a komunikační prostředky

Komunikace sociální a personální: žáci účinně spolupracují ve skupině, žáci v případě potřeby poskytují pomoc nebo o ni umí slušně požádat

Kompetence občanské: žáci projevují pozitivní postoj k uměleckým dílům, žáci si uvědomí nutnost ochrany životního prostředí i sebe sama

Kompetence pracovní: žáci dodržují vymezená pravidla

Matematika

Tato matematika bude pro žáky opět netradiční. Zaměříme se na opakování probíraného učiva a také si na správně složených početních puzzlí připomeneme návštěvu keltské svatyně v okolí Bělčic.

Vstupní motivace

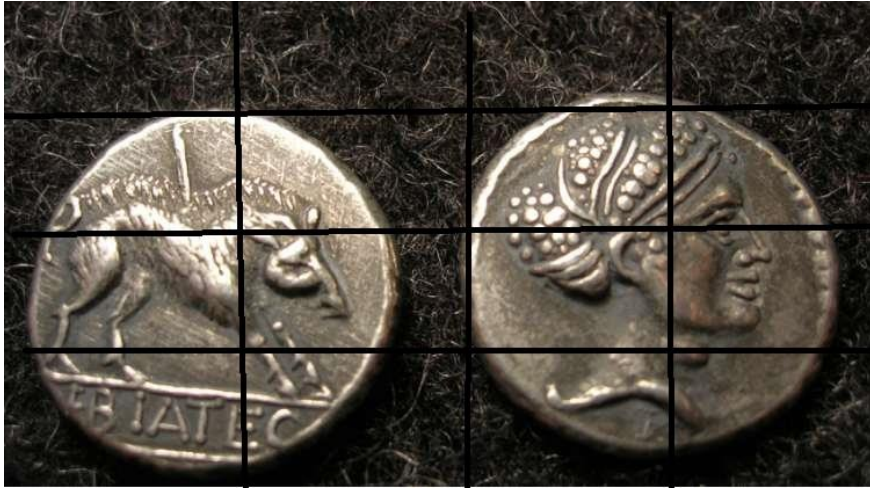
Jako vstupní motivaci do hodiny matematiky jsem zvolila obrázky z keltské doby, které jsou rozstříhané na početní puzzle.

Společná práce

Každý žák dostane předtištěnou tabulku. Žáci vypočítají příklady v tabulce na písemné dělení jednociferným dělitelem. Podle výsledků vepíší do tabulky písmena z tabulky a získají tak slovo „svatyně.“ Zeptáme se žáků, zda vědí, co slovo svatyně znamená?

Skupinová práce

Žáci se rozdělí do skupin. Do každé skupiny dostanou rozstříhaný obrázek z keltské doby např. na čtverce, obdélníky, trojúhelníky a tvrdý karton. Zezadu každého obdélníku bude napsán početní příklad, který nebude vypočítaný (např. $64:8=$) a na tvrdém kartonu dostanou nakreslené tvary obdélníků, na každém obdélníku bude napsaný výsledek k příkladům (např. 8, 222, ..). Žáci vypočítají příklady a správné výsledky najdou na kartonu tak, aby složily obrázek dohromady: ($210+12=222$). Po složení jsou vhodné otázky typu: *„Kdo z vás ví co, je na obrázku? Kdo si pamatuje, jak se jmenuje vesnice, kde můžeme vidět keltské valy?“.....*

7480:4=	
3654:6=	
2355:3=	
7775:5=	
2952:8=	
1015:7	
9632:8=	

A	Ě	S	Y	V	N	T
785	1204	1870	369	609	145	1555

Zhodnocení hodiny

Závěrem hodiny opět zhodnotíme naši práci. Učitel dává žákům otázky:
 „Co bylo jednoduché a co naopak složité?“

Přírodověda

Další hodina je přírodověda. Žáci rozpoznají léčivé byliny a zjistí, k čemu se využívaly (využívají).

Vstupní motivace

Jako vstupní motivaci jsem zvolila povídání o keltských léčebných výrobních metodách, které vycházejí z učení jejich duchovních vůdců druidů, kteří k léčení používali vedle šamanských praktik hlavně byliny a přípravky ze stromů, rostlin a živočichů. Učitel dává dětem otázky: „Jaké znáš byliny? Kdo doma pěstuje nějaké byliny? Kdo to byl druid?“

Skupinová práce

Žáci se rozdělí do skupin. Pomocí obrazového atlasu rostlin mají za úkol určit, které léčivé byliny pěstujeme na zahradě. Rodová i druhová jména si pak zapíší do tabulky v pracovním listu, který jim učitel rozdá. „Dále se pokusí zjistit, které části těchto bylin jsou léčivé a k čemu se používají.“

<i>název byliny</i>	<i>část rostliny</i>	<i>využití</i>

Rostlinám na obrázcích přiřaď správné jméno. „Označ tu z nich, kterou bys použil jako léčivou bylinu k léčení kašle.“

*Kostival lékařský*⁸²

*Mateřídouška obecná*⁸³

*Majoránka zahradní*⁸⁴

Recept: Bylinný čaj proti nachlazení

Pokuste se zjistit, které suroviny budeme na tento čaj potřebovat a jak budeme při jeho přípravě postupovat.

⁸² <http://www.herbavitalis.cz/herbar.html> (staženo: 12.1.2015)

⁸³ <http://www.herbavitalis.cz/herbar.html> (staženo: 12.1.2015)

⁸⁴ <http://www.herbavitalis.cz/herbar.html> (staženo: 12.1.2015)

Suroviny:

10 g nastrouhaného čerstvého RZÁVZUO.....

1l ODVY.....

šťáva z jednoho TÓUCNIR nebo ČEPMAROEN.....

2 lžíce UMDE.....

Napiš název čaje proti nachlazení.....

Postup:

Chřípky a nachlazení se vždy snadno zbavíte díky čaji.

Stačí 10g čerstvého nastrouhaného Vaří se 5 minut v 1litru
....., potom se přes cedník vymačká (vymačkaný se vyhodí).

Do vzniklého čaje se přidá šťáva z jednoho či
....., osladí se či cukrem a pije se horký.

V encyklopedii najdi informace o RZÁVZUO:

- 1) Odkud pochází?
- 2) Která část rostliny se používá jako léčivá?
- 3) Co se z něho vyrábí? (alespoň 3 výrobky)

Zhodnocení hodiny

Zhodnocení naší práce probíhá v kruhu v pohodlném posedu. Každý žák má možnost sdělit ostatním, zda se mu práce líbila, co se mu dařilo, ba naopak co mu dělalo problémy.

Český jazyk

V hodině českého jazyka se zaměřím u žáků na rozvoj čtení s porozuměním.

Samostatná práce

Učitel rozdává pracovní listy.

Pracovní list – jarní byliny

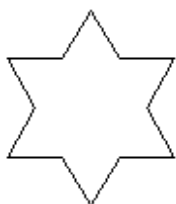
Čti pozorně:

A) Tyto vytrvalé rostliny můžeme spatřit na našich zahradách i loukách každý rok. S příchodem teplejšího počasí vykuknou jejich lístky rychle ze země, aby uvítaly nový život. Jejich pestré květy září v zelené trávě, ale některé jsou i bílé jako sníh.

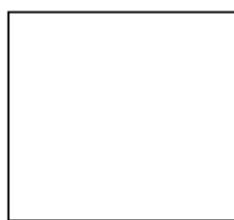
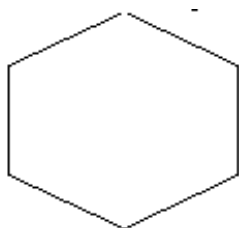
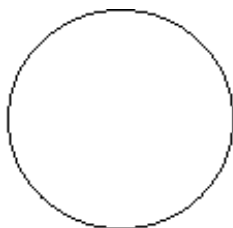
B) Jsou to jednoleté polní rostliny, které nám slouží k užitku. Člověk se naučil z jejich zrna získat mouku a ze semen olej. Pěstujeme je, abychom neměli hlad nebo abychom si třeba osladili čaj.

C) Všechny tyto rostliny máme rádi, protože nám dávají vitamíny. Naše maminky umí z jejich plodů připravit výborné saláty i kompot, rádi si je trháme na zahradě ze stromů.

1. Který text je o jarních bylinách?

2. Vypiš z tohoto textu tři slova, podle kterých to lze určit

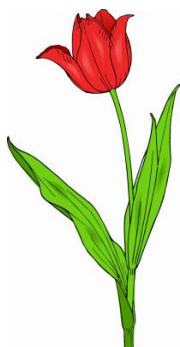
3. Vypiš z textu:

A) Slovo, které znamená, že květy jsou barevné:.....

B) Co získáváme ze zrna:.....

C) Z čeho dělá maminka saláty a kompot:.....

4. Přiřaď obrázek k textu, ve kterém se o rostlině píše, napiš její název:

Jedovatá, chráněná
bylina, roste
na kraji lesa.

Má úzké listy,
její květy bývají
žluté nebo i bílé.

Je to bylina zahrad
a parků s pestrými
květy a širšími listy.

.....

.....

.....

5. Čti text na první straně a doplňuj:

A) Tyto rostliny můžeme spatřit na našich i loukách
každý rok. S příchodem počasí vykouknou jejich lístky rychle
ze země, aby uvítaly nový život. Jejich pestré září v zelené trávě,
ale některé jsou i jako sníh.

6. Oprav popletená slova a podtrhni názvy jarních bylin:

JOŇABL

EBULEDL

KÍČLETPR

.....

.....

.....

KOSKUR

ŮERŽ

.....

.....

Řešení - pracovní list jarní byliny

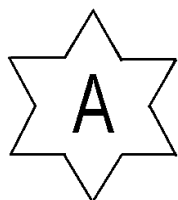
Čti pozorně:

A) Tyto vytrvalé rostliny můžeme spatřit na našich zahradách i loukách každý rok. S příchodem teplejšího počasí vykouknou jejich lístky rychle ze země, aby uvítaly nový život. Jejich pestré květy září v zelené trávě, ale některé jsou i bílé jako sníh.

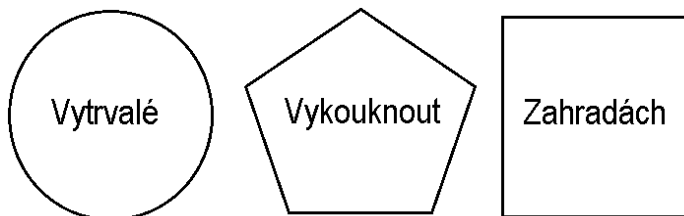
B) Jsou to jednoleté polní rostliny, které nám slouží k užitku. Člověk se naučil z jejich zrna získat mouku a ze semen olej. Pěstujeme je, abychom neměli hlad nebo abychom si třeba osladili čaj.

C) Všechny tyto rostliny máme rádi, protože nám dávají vitamíny. Naše maminky umí z jejich plodů připravit výborné saláty i kompot, rádi si je trháme na zahradě ze stromů.

1. Který text je o jarních bylinách?

2. Vypiš z tohoto textu tři slova, podle kterých to lze určit

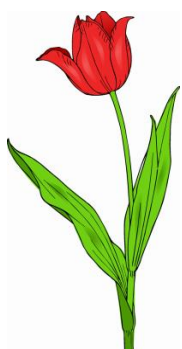
3. Vypiš z textu:

A) Slovo, které znamená, že květy jsou barevné: pestré

B) Co získáváme ze zrna: mouku

C) Z čeho dělá maminka saláty a kompot: z ovoce a zeleniny

4. Přřaď obrázek k textu, ve kterém se o rostlině píše, napiš její název:

Jedovatá, chráněná
bylina, roste
na kraji lesa.

...konvalinka.....

Má úzké listy,
její květy bývají
žluté nebo i bílé.

...narcis.....

Je to bylina zahrad
a parků s pestrými
květy a širšími listy.

...tulipán.....

5. Čti text na první straně a doplňuj:

A) Tyto vytrvalé rostliny můžeme spatřit na našich zahradách i loukách každý rok. S příchodem teplejšího počasí vykouknou jejich lístky rychle ze země, aby uvítaly nový život. Jejich pestré květy září v zelené trávě, ale některé jsou i bílé jako sníh.

6. Oprav popletená slova a podtrhni názvy jarních bylin:

JOŇABL

jabloň

EBULEDL

bledule

KÍČLETPR

petrklíč

KOSKUR

krokus

ŮERŽ

růže

Zhodnocení hodiny

Závěrem českého jazyka vyhodnotíme hodinu. Co se mi na této hodině líbilo, co bylo lehké a co naopak složité. Čemu jsem rozuměl a čemu nerozuměl.

Výtvarná výchova

Vstupní motivace

Jako vstupní motivaci do hodiny výtvarné výchovy je vhodné žákům ukázat obrázky keltských staveb. Každý má možnost vybrat si jednu oblíbenou stavbu a namalovat ji. Učitel se dětí ptá: „Kdo ví, jak se jmenují lidé, kteří bydleli v těchto obydlí? Chtěl by někdo z vás bydlet v takovém domě?“.....

Úkol

Žáci dostanou za úkol, namalovat jednu stavbu z obrázku, která se mu nejvíc líbila. Při malování použijí temperové barvy a tvrdý karton A3.

Keltská stavba⁸⁵

Keltská stavba⁸⁶

Zhodnocení hodiny

Žáci si prohlídnou obrázky všech spolužáků ve třídě a vyhodnotí nejlepší z nich. Obrázky vystaví ve své třídě. Zhodnocení probíhá v kruhu vzadu na koberci, každý žák má možnost sdělit, co se mu dařilo, nebo co pro něj bylo obtížné.

Vlastivěda

V této hodině se učitel snaží žáky zaujmout a hlavně motivovat na celé dopoledne, které strávíme v keltských čtyřúhelníkových valech v okolí Bělčic.

Vstupní motivace

Jako vstupní motivaci učitel zvolí přečtení zajímavostí z keltského života. Po přečtení následuje rozhovor: „*Chtěl by si žít v keltské době? Co se ti na Keltech nejvíce líbilo? Chtěl by někdo z vás být na chvíli druidem?*“

⁸⁵ http://www.adam.cz/clanek_tisk-2012050005-stavba-keltskeho-skanzenu-bude-pokracovat.html (staženo: 15.2.2015)

⁸⁶ <http://kelty.jex.cz/menu/keltske-stavby> (staženo: 15.2.2015)

Hutnická dílna byla součástí vesnice. Železná ruda se pražila v hlubší jámě, po vypražení se ruda roztloukala na menší kusy. Po procesu hutnění vznikla struska s obsahem surového železa a odpadů. V mělké peci se pomocí koženého měchu rozdmýchával oheň a získaný kov se dál zpracovával. Jak vypadala hutnická pec je naznačeno kresbou s řezem na stěně.

Keltská obydlí domy a opevnění - Domy sloužily nejen k obvyklým domácím činnostem, ale i jako dílny. Vedle domu bylo otevřené ohniště založené na hliněné desce, která po vyhřátí mohla sloužit například k pražení. Běžný sídlištní odpad se házel do odpadní jámy. Archeologové v nich nalézali zbytky jídel – kosti, obilí, keramiku, strusku aj.

Druidové - Druidové byli kněží, čarodějové, kteří prováděli náboženské obřady, ale i soudili spory. Byli nejváženějšími osobami. S vládnoucí vrstvou se dělili o moc. Vychovávali děti aristokracie. Tvrdili, že znají tajemství přírody i osudy lidí. Své znalosti si předávali ústně, učili se z paměti v podobě básní. Aby se někdo mohl stát druidem, musel se často učit až dvacet let.

Výroba náramků ze sapropelitové hmoty – ze švartny, která vycházela v přírodě místy na povrch se zhotovovaly uzavřené náramkové kruhy. Množství polotovarů a odpadů z výroby nalezených na sídlištích dovoluje rekonstrukci výrobního postupu. Z připravené destičky se ručně vyřezávaly tvary budoucích kroužků, a tvar hran se pak seřezáním zaobloval.

Oděv Keltů - Keltové si oblékali vlněné oděvy, které byly často kostkované. Pláště spínali ozdobnými sponami, nejen ze zlata nebo bronzu jako šperk, ale i ze železa. Pásky používali kožené nebo kovové. Spony užívají již širší a prostší vrstvy obyvatelstva.

U keramiky - Kelti vyráběli různé nádoby na hrnčířském kruhu a keramiku vypalovali ve vertikální hrnčířské peci, která měla dvě topné komory, hliněný rošt a kulovitou vypalovací komoru, kam se nádoby vyskládaly.

Vzhled Keltů ⁸⁷

Samostatná práce

Učitel žákům rozdá pracovní listy k doplnění informací.

⁸⁷ <http://history-if.blog.cz/0911/keltove> (staženo: 15.2.2015)

KELTOVÉ V ČECHÁCH

Ahoj potomku našich potomků! Tady jsme Ti vysypali pár duhovek - našich mincí.
Kolik jich nasbíráš za správné odpovědi?

Toto jsou naši vzdálení příbuzní - Galové. Možná je také znáš.

Jmenují se

My, Keltové, jsme byli šikovní.

Cože jsme to už používali?

- šicí stroj
- hrnčířský kruh

- automobil
- železo
- peníze
- klavír

Jak se poznají Kelti? Čím jsou zvláštní jejich:

Šaty.....

Šperky.....

Vlasy a vousy.....

Z čeho jsme vyráběli chléb? A jaké další pokrmy jsi u nás poznal/a?

.....

Zde vidíš naše posvátné, ale trochu pomíchané stromy.

Pomož najít druidovi ten nejposvátnější a pojmenuj ostatní!

orešák

buk

borovice

bříza

lípa

dub

1. Keltové znali sklo a vyráběli skleněné korále.

B) ne

Z) ano

2. Keltové znali a používali hrnčířský kruh.

Á) ano

E) ne

3. Keltové vyráběli ze železa srpy, kosy, hrábě.

V) ano

N) ne

4. Keltové u nás stavěli mosty a silnice.

P) ne

I) ano

5. Keltové mleli obilí rotačním mlýnkem.

S) ano

A) ne

6. Byly v keltských vykopávkách nalezeny nůžky, lopaty, řetězy, pilníky, kleště a jiné výrobky ze železa?

V) ne

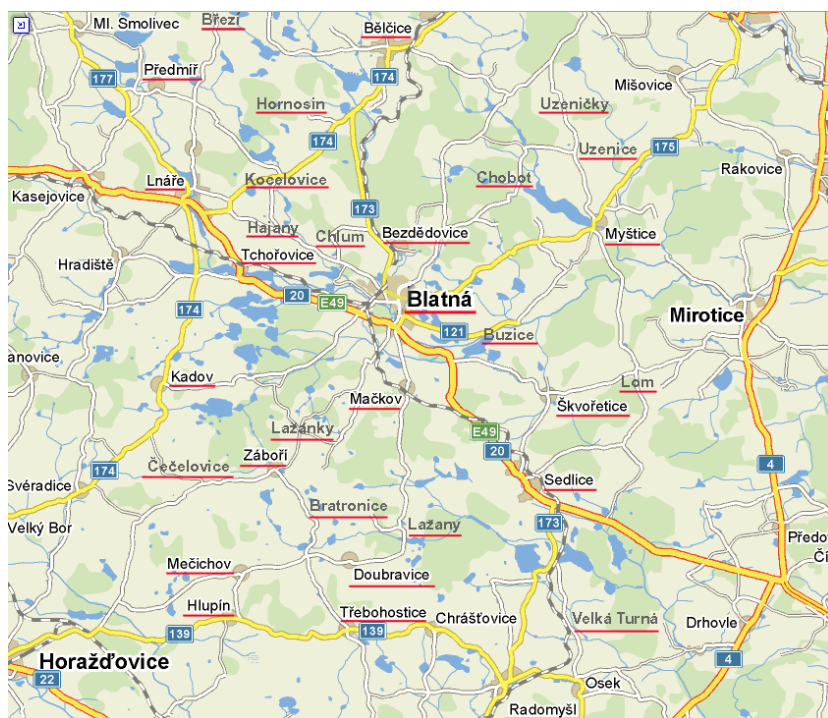
T) ano

Tajenka:

Nejznámějším oppidem u nás byly **Stradonice**, největším: **Závist**.

Práce s mapkou

Vyznačte v mapce místa v okolí vašeho města nebo vesnice, kde podle archeologických nálezů bylo doloženo osídlení skupinami Keltů. (Bělčice, Bezdědovice, Škvořetice, Kocelovice, Chlum, Hajany).

Mapa Blatenska s označenými členskými obcemi⁸⁸

⁸⁸ <http://blatensko.cz/alt/mapa.htm> (staženo: 15.2.2015)

Odpovězte na následující otázky:

1. Ve které době žili Keltové na našem území?

2. Jak se jmenoval keltský kmen, který dal naší zemi jméno Bohemia?

3. Které kovy využívali na výrobu šperků?

4. Jaké výrobky vyráběli ze švartny-povrchového uhlí?

5. Jaké nástroje vyráběli Keltové ze železa?

6. Kdo byli druidové?

7. Jaké zvíře a jakou rostlinu Keltové uctívali?

8. Jak vypadaly keltské domy?

9. K čemu sloužily valy okolo hradiště?

10. Kde byla nalezena opuková hlava keltského héraa?

Opuková hlava⁸⁹

Zhodnocení hodiny

Zhodnocení naší práce probíhá v kruhu v pohodlném sedu. Každý žák má možnost sdělit ostatním, zda se mu práce líbila, co se mu dařilo či naopak, co mu dělalo problémy.

⁸⁹ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/227616-nejcennejsi-keltskou-plastiku-nasli-pred-70-lety-diky-zlodeji/>(staženo: 15.2.2015)

Obr. 19 Čtyřúhelníkové valy – jihuozápadní pohled přes rybník (foto: autorka, 2015)

Obr. 20 Čtyřúhelníkové valy – pohled od jihu (foto: autorka, 2015)

Obr. 21 Čtyřúhelníkové valy – pohled z jihovýchodu (foto: autorka, 2015)

Obr. 22 Čtyřúhelníkové valy – pohled z jihovýchodu (foto: autorka, 2015)

ZÁVĚR

Svou diplomovou práci jsem zaměřila na oblast, kterou v problematice vzdělávání dětí na 1. stupni ZŠ považuji za velmi důležitou, na regionální dějiny. Jak jsem uvedla již v úvodu práce, mým cílem bylo nejen představit kulturní památky regionu pro využití ve vyučování vlastivědy a dalších předmětů edukační oblasti Člověk a jeho svět, ale také vyhledat, utřídit a interpretovat informace o významných osobnostech, o historických událostech, o lidových pověstech i o moderních akcích, které se zde konají.

Výuka regionální historie má ve školním vzdělávání své nezastupitelné místo. Je vynikajícím motivačním faktorem pro pozdější výuku historie v národním a obecném kontextu. Prostřednictvím návštěv historických objektů děti lépe pochopí způsob života našich předků, kteří dokázali vybudovat architektonická díla, která nás dodnes uchvacují svojí krásou a účelností.

Jedním ze způsobů, jak vzbudit zájem dětí na 1. stupni základní školy o učivo historie objektů, je použití různorodých a zajímavých didaktických aktivit. Mnohé z nich je možné uskutečnit přímo na místě historických objektů.

V pojetí předložené diplomové práce jsem se mimo jiné soustředila také na velmi důležitou složku současného vzdělávání, a sice na mezipředmětové vztahy a průřezové témata. Z mých dosavadních pedagogických zkušeností vyplývá, že žáci by se měli naučit především spolupracovat, vzájemně si naslouchat, respektovat jeden druhého, komunikovat mezi sebou i dalšími lidmi, se kterými se setkají např. při návštěvě navržených historických památek.

Pro didaktické aplikace jsem vybrala tři rozdílné objekty, aby děti měly možnost porovnat rozdíly v bydlení na hradě, ve svatyni a poznaly historii rybníků. Využila jsem vodní hrad Blatná, keltskou svatyni v Bělčicích a rybníky na Blatensku. Důvodem byly rozsáhlé možnosti využití didaktických aktivit.

Vodní hrad Blatná je stavebně historicky nejhodnotnější a architektonicky nejvýznamnější vodní panské sídlo u nás. Nabízí jednak bezprostřední historický zážitek z monumentální architektury a zachovaného vybavení, jednak je zde zámecký park, kde je možné vidět stádo daňků a pávů. Dále se zde pořádá mnoho kulturních akcí, jež lze edukačně využít.

Rybníky na Blatensku jsem shledala také zajímavým a poučným objektem, kde se děti mohou seznámit s tradičním výlovem rybníků a jejich historií.

Nakonec jsem vybrala keltské čtyřúhelníkové valy, které často byly budovány na rozlehlých návrších s mimořádně krásným rozhledem. Děti si mohou představit, jak asi uvnitř svatyní probíhaly náboženské rituály pod širým nebem. A jak to místo asi vypadalo v době laténské.

Zařazování regionálních prvků do výuky považuji za velice přínosné. Jednak mohou zpestřit samotné vyučování, jsou také zdrojem informací, jejichž prostřednictvím se žáci seznamují se svým regionem a vytváří si k němu pevnější pouto.

Mým přáním je, aby tato práce byla přínosná nejen pro mé pedagogické působení, ale stala se také inspirací pro učitele na místních školách k plánování své výuky se zakomponovanými regionálními prvky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ELEKTRONICKÉ ZDROJE

LITERATURA:

BAUEROVÁ, Anna. *Keltové v Čechách*. 1. vydání. Praha: Paseka, 1996. 190 s. ISBN 80-7185-054-3.

BERGER, Jiří. *Hrady a zámky České republiky*. 1. vydání. Praha 10: FRAGMENT, 2008. 313 s. ISBN 978-80-253-0772-4.

DAVID, Petr, SOUKUP, Vladimír. *1000 Hradů, zámků a tvrzí*. 1. vydání. Praha: Euromedia Group, k. s., 2009. 384 s. ISBN 978-80-242-2603-3.

DVOŘÁČEK, Petr. *To nejzajímavější z českých hradů a zámků*. 1. vydání. Olomouc: Rubico, 2007. 197 s. ISBN 978-80-7346-071-6.

HAMILTONOVÁ, Claire. EDDY, Steve. *Tajemný svět Keltů*. 1. vydání. Brno: Zoner software, s.r.o., 2009. 192 s. ISBN 978-80-7413-020-5.

HEBER, František Alexandr. *České hrady, zámky a tvrze*. 1. vydání. Praha: Argo, 2008. 368 s. ISBN 978-80-7203-895-4.

KIDLESOVÁ, Simona, ŠPAČEK, Jiří. *Hrady, zámky, zříceniny*. 1. vydání. Praha: Printhouse, 2007. 367 s. ISBN 978-80-7354-0336-5.

LISICKÁ HELENA. *Zlatá kniha pověstí z českých, moravských a slezských hradů a zámků*. Praha: XYZ, s. r. o., 2010. 829 s. ISBN 978-80-87021-29-3.

OBERFALCER, Eduard. *Turistický průvodce – Strakonicko, Volyňsko, Vodňansko*. 1. vydání. České Budějovice: Jihočeské tiskárny, a.s., 2002. 143 s. ISBN 80-238-9293-2.

RENDEK, Jan, BRYCH, Vladimír. *České hrady, zámky a tvrze*. 1. vydání. Martin: Neografia, a.s., 2006. 851 s. ISBN 80-7360-406-X.

RENDEK, Jan, STECKER, Martin, ŠVOLÍK Miro, THOMA Zdeněk. *Hrady a zámky Čech, Moravy a Slezska*. 1. vydání. Praha: Argo, 2007. 512 s. ISBN 978-80-86880-60-0.

SEKERA, Jiří. *Rybníky na Blatensku*. 1. vydání. Příbram: PBtisk., 2000. 256 s.

SIBLÍK, Josef. *Blatensko a Březnicko*. 1. vydání. Blatná: GARN, 2014. 483 s.

TOUFAR, Pavel. *Od Blatné k Otavě*. 1. vydání. Český Těšín: Finidr, s.r.o., 2006. 431 s. ISBN 80-86231-38-0.

VÝCHODSKÁ, Helena. PaedDr., *Dějepis hrou*. 1. vydání. Plzeň: Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, 2008. s. 44. ISBN 978-80-7020-171-8.

WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách (dodatky)*. Jihlava: Ekon, 2007. 117 s. ISBN 978-80-7277-350-3.

WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Praha: LIBRI, 2001. 511 s. ISBN 80-7277-053-5.

WALDHAUSER, Jiří. *Keltské Čechy*. 1. vydání. Praha: Academia, 2012. 383 s. ISBN 978-80-200-2119-9.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

<http://www.kadov.net/cs/turistika/pamatne-kameny/R17-A303/>

<http://www.dilarozmberku.12-web.cz/a-7-jakub-krcin-z-jelcan.html>

<http://blatensko.cz/alt/mapa.htm>

<http://www.zamek-blatna.cz/zamek-blatna-erby.php>

<http://www.novinky.cz/cestovani/172442-zamek-blatna-zalozili-templari-zustal-po-nich-poklad-v-dutine-za-obrazem.htm>

<http://www.libri.cz/databaze/kdo18/search.php?zp=12&name=Purkyn%EC+Jan+Evange+lista>

<http://www.mesto-blatna.cz/volny-cas/informacni-centrum/osobnosti-blatenska/slavni-rodaci/>

<http://www.tochovice.cz/informace-o-obci/osobnosti/>

<http://www.zahrada-centrum.cz/clanky/nahled/95-jan-bohm-proslavil-blatnou-ruzemi>

http://www.csop-strakonice.net/obsah/zajezdy/obrazky/20111210_mapka.jpg

http://www.hluchak.cz/ssp/3_kompetence_rvp.html

<http://www.zemezamyslena.cz/text/hlasy-domova>

<http://www.knihovnazn.cz/referaty/osobnosti-regionu/1495-dubravius-jan-asi-1486-1553.html>

<http://www.geni.com/people/Volf-Novohradsk%C3%BD-z-Kolovrat/6000000013097170351>

<http://blatensko.cz/alt/mapa.htm>

<http://www.keltsky-horoskop.cz/keltove/keltove-historie/keltove-v-cechach-a-na-morave/>

<http://web.ff.cuni.cz/ustavy/uprav/pages/publikace/ObchodAR.pdf>

<http://jizdnirady.idnes.cz/autobusy/spojeni/>

<http://www.blatna.info/mapy.php>

<http://www.herbavitalis.cz/herbar.html>

<http://obrazky.superia.cz/kvetiny/tulipan-1280.php>

<http://home.howstuffworks.com/lily-of-the-valley.htm>

<http://dinosauri-bakov.galerie.cz/63097427>

http://www.adam.cz/clanek_tisk-2012050005-stavba-keltskeho-skanzenu-bude-pokracovat.html

<http://kelty.jex.cz/menu/keltske-stavby>

<http://history-if.blog.cz/0911/keltove>

<http://blatensko.cz/alt/mapa.htm>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/227616-nejcennejsi-keltskou-plastiku-nasli-pred-70-lety-diky-zlodeji/>

<http://www.nase-voda.cz/podzimni-vylovy-rybniku-2014-aktualizovano-2/>

<http://www.knihovna.jinacovice.cz/dilnicky/02/dil2.pdf>

SUMMARY

Blatensko is a very old and historic part of the Czech Lands with their rich historical legacy, and its many monuments are a testimony to this. Probably every town or village in this 'micro-region' can boast a castle, the ruins of a castle, a church, a chapel, fortifications or some other historic monument.

In choosing the most interesting historic monuments in this region, I concentrated on the castle of Blatná, ponds to Blatenska, and Celtic sanctuary from around Bělčic u Blatné, which might be of interest to the target age group of pupils. I chose buildings that are interesting from both the architectural and the historical point of view, and in particular the sites of the most significant events in the history of this region.

The work is divided into three chapters, and these are named according to the three crucial places that I am concentrating on:

The name of the castle, the ponds and the sanctuary.

In each chapter I endeavour to create methodological materials that would be enjoyable for pupils in the lower primary school. The main reason for this is to motivate pupils to visit these historic places.

As far as practical activities are concerned, I have tried to choose those that would be interesting and accessible to children. All the activities that concentrate specifically on the acquisition of historical data are interwoven with other subjects.

This diploma thesis on 'The History of Blatenska, and its methodological application in 'Local studies' (vlastivěda) in the lower primary school, focuses on the search for information about historic buildings that can be found close to the pupils' place of residence. With the help of the history syllabus pupils should become better acquainted with the environment around their place of residence and the cultural-historical monuments and other places of interest to be found there. One possible way to increase pupils' interest in the history of buildings in the lower primary school consists of a variety of types of activity.

In this diploma thesis, I have also concentrated on a very important part of 'modern' education, namely the 'inter-subject relations' and 'interdisciplinary topics'. Pupils should be able to collaborate, listen to each other, respect each other, communicate with one another and with other people they may meet while visiting these historic monuments. The teaching of regional history has an indispensable place in school teaching. It is a superb motivational factor in the teaching of history at the primary level. Through visiting historic monuments pupils will develop a better understanding of the way of life of our ancestors, who managed to build these architectural monuments which fascinate us through their beauty and purposefulness.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1	Vodní hrad Blatná	40
Obr. 2	Vodní hrad Blatná.....	40
Obr. 3	Vodní hrad Blatná.....	41
Obr. 4	Vodní hrad Blatná	41
Obr. 5	Vodní hrad Blatná.....	42
Obr. 6	Vodní hrad Blatná	42
Obr. 7	Vodní hrad Blatná	43
Obr. 8	Vodní hrad Blatná	43
Obr. 9	Rybník Loužnice u Pole	70
Obr. 10	Rybník Nový u Tchořovic	70
Obr. 11	Podhájský rybník - Lnáře	71
Obr. 12	Rybník Sladovna - Blatná	71
Obr. 13	Zámecký rybník – Lnáře	72
Obr. 14	Veský rybník – Lnáře	72
Obr. 15	Podhájský rybník - Lnáře	73
Obr. 16	Zámecký rybník - Lnáře	73
Obr. 17	Výlov rybníka - Lnáře	74
Obr. 18	Výlov rybníka – Velkého Bělčického	74
Obr. 19	Čtyřúhelníkové valy	103
Obr. 20	Čtyřúhelníkové valy	103
Obr. 21	Čtyřúhelníkové valy	104
Obr. 22	Čtyřúhelníkové valy	104